

ВАСИЛЬ НИЧ

ЗВЕРНЕННЯ

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
В СПРАВІ РОЗДОРУ

НЬЮ-ЙОРК 1954

Василь Ниг

„ЗВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
В СПРАВІ РОЗДОРУ”

де наукова розвідка про Роздор. Роздорники видали в руки НКВД б. 75 тисяч членів ОУН та 500 тисяч членів їх родин, вивезених на Сибір. Нема такого українця з Галичини, Волині, щоб йому роздорники когось з родини не замордували руками НКВД... Вони знищили українське підпілля, виявивши при помочі сварні за провід всі таємниці ОУН, — вони нищать сьогодні українське організоване життя на чужині. За провід має рішати загал членства ОУН, а не самозванці, дезертири, злодії, провокатори! Обов'язком кожного українця є боротися з роздорниками.

Ціна за 1 примірник книжки виносить 50 центів. (Можна платити також в три-центових поштових значках).

ВАСИЛЬ НИЧ

З ВЕРНЕННЯ

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
В СПРАВІ РОЗДОРУ

НЬЮ-ЙОРК 1954

З В Е Р Н Е Н Н Я

до їх Ексцеленції Архієпископа Бучка, Верховного Пластуна проф. Северина Левицького, проф. Володимира Радзивівича б. шкільних товаришів, Загалу Членства УВО-ОУН-УПА та всого Українського Громадянства — у справі власній і в справі Роздору.

Свое Звернення зачну від свого життєпису, бо інакше цієї справи, про яку мені ходить, не можна ясно представити; воно в bogатьох точках стала би незрозумілою. Я родився 6. червня 1911. р. в селі Полюхів Великий, Перемишлянського повіту, в Галичині. Мої родичі мали три морги поля; не було на чім господарити, тому вони виїхали 1912. р. до Злучених Держав ПА, щоб поліпшити собі життя. Мені було тоді 17 місяців життя. Спершу заніс мене мій батько до моєї бабуні, Mariї Ващшин, на виховання. Однаке там була велика господарка (22 морги поля) і в жнива не було кому мною опікуватись. Батько відібрав мене та заніс до своєї сестри Mariї, замужної за Іваном Денегою. Тут я також довго не побув: мій діdo Denegá мав по першій жінці хвору дитину, а від моєї тітки мав сина Сенька, старшого від мене на один рік. „Ви не могли погодитися” — оправдувалася пізніше моя тітка перед мною — „я садила тебе і Сенька до одної колиски та ставила між вас миску з ідою: ти бив Сенька ложкою по чолі, а миску забирає до себе. Я сказала твому татові, що б тебе забрав, бо в полі праця горить, а вас обох не було кому пильнувати.”

Мій батько забрав мене та заніс до дальшої своєї родини в сусідньому селі Вижняни — до Обрубанських, а сам виїхав до Америки; моя мати 6 місяців скоріше виїхала до Америки.

Свою вуйну, Юлію Обрубанську, кликав я мамою до її смерті. Вона мене завсіди обороняла у численних моїх збитках та безпереривних бійках. До школи пішов я не вчитися, а битися. Тут довідався, що я не Обрубанський, а Нич, та що моя рідна мати є в Америці. Не було ради, я з тим мусів погодитися. Успіхів в науці першого року я не мав жадних: сидів в останній лавці „тумануф”, бо це була польська школа (село Вижняни — напів спольщено); учителька Яговевська ніколи мене не зачіпала якимбудь питанням, тільки забурмотить, пройшовши попри мене: „Знани туман — ніц не уме”. Причиною моого неуспіху було то, що я зачав ходити до кляси, коли вже читали „друковане”, а я не знав ще „писаного”.

На слідуючий рік пішов я від початку до школи. Учила мене учителька Франя Рендовіч. Я став першим учнем в клясі і так три роки. Пополудні ходив пасти коні та разом з іншими хлопцями бився з пастухами сусідніх сіл.

Мої родичі почали писати до мене щойно по війні. В одному листі написав я до них, що хотів би йти вчитись до Львова — так намовили мене доньки моєї другої мами, Юлії Обрубанської. Що з того вийде паважна справа, ніхто в домі Обрубанських не передбачував. Мої родичі взялися поважно до мене: вони знайшли мені опікуна у Львові, який дуже добре вив'язався зі свого завдання. Цим опікуном став пан Теофіль Заяць, господар Народного Дому. Це сталося 1923. р.; в цьому році померла моя друга мати, Юлія Обрубанська.

4. клясу нар. школи закінчив я в школі ім. Шевченка при вул. Можнацького; учила пані Кахниковичева Степанія. Тут вибився я на першого учня кляси. Зі мною ходили: Нідза Володимир, Іванчук Осип, Гуменний, Маєвський — пізніші укр. політ. в'язні. При кінці шк. року я здав І. кл. гімн., яку учив приватно — приготовляв студ. Левицький

В слідуючім шк. році почав ходити до ІІ. кл. в Академічній гумназії при вул. Саліги. Весь час гімназійної науки міг бути в першій п'ятці найліпших учнів кляси В, тільки в 5. кл. Г був першим: Кляса В була завелика (61 учнів), її розбили на 2 кляси на кілька місяців, а потім знов злучили.

Мої родичі приїхали з Америки в серпні 1928. р.; купили у Винниках дім, понад 5 моргів поля, коні корови, а решту грошей — понад 2 тисяч дол. розпозичили на „процент” між селян. В році 1937. збудували муріваний дім на 12 кімнат за 28,000 зл., заложивши собі в ньому споживчий склеп. Я і мої 2 брати (середуний помер 1930. р.) доїзджали з Винник до Львова до гімназії на науку.

В гімназії 6 років належав до Пласту: 4 роки до І. Куреня ім. Сагайдачного, а у Винниках до 83. Кур. ім. Мазепи; був провідником гуртка „Орел”, містопровідником, скарбником та звичайним членом в І. Курені. У Винниках був 2 роки курінним та провідником спорт. Т-ва „Дніпро”.

Осінню 1929. р. Бобків втягнув мене до ОУН. На весну 1930. р. вступив я до бойового реферату ОУН. Переходив бойовий вишкіл усно, себто вчення без зброї, малі конспіраційні вправи.

В 7. кл. В трапився при кінці шк. року такий випадок. Професор від польської мови др. Бальк, увійшовши до кляси, сказав: „До вчорашньої лекції думав я, що перебуваю між самими ідіотами; вчорашня ваша поведінка опрокинула це мое переконання”. Це він був запросив собі іншого професора-польща, щоб може похвалитись успіхами в навчанні, а може на цього ж просльбу, бо це був молодий професор. Це була велика образа, принайменше я її відчув.

В часі лекції, коли Бальк завдав питання та викликав мене, я піднявся з лавки та, обернувшись до кляси лицем, сказав: „Товариші! Чи ми позволимо, щоб поляки-професори нас ображали? Я не дозволю, я виходжу, бойкотую!” Я вийшок з кляси, а на перерві кляса В рішила Балька збойкотувати.

Бальк чекав 5 годин в конференційній салі, думаючи, що господареві кляси проф. Сітницькому вдастся намовити мене до замирення. Інші професори радили мені, щоб я не дарував, якщо я уважаю, що це є національна образа. На слідуючий день Бобків сказав, щоб я замирився з Бальком: „Вистане з нього того, що дістав” — і я так зробив. „Видно, що мене чекає більша справа” — думав я, бо я плянував убити шк. куратора, якби цей був розв’язав клясу В, обставши за Бальком.

В часі ферій 31. 7. 1930. р. був перший раз арештований, запідозрений в саботажі; біля мене знайшли Сурму. Просидів 2 місяці в Бригідках. До гімназії проф. Лещій мене не приняв (директор Сабат помер на феріях), бо я був записаний до „чорної книжки” за збірку на вінець на 1. Листопада. Внедовзі попав я другий раз до Бригідок за то, що не хотів говорити по польськи до Кміотка, заступника коменданта вин. постєрунку. Кміотек арештував мене у вин. читальні „Просвіти” та вів до громадської кучки. До спілки з громадським поліцаем Землянкою старався запхати мене до громади, але я не дався. Тоді почав він свистати по поміч та скликає всіх вин. поліцай: іх п’ятьох з трудом на очах кількох соток винничан дали мені раду. Тим разом пробув я в Бригідках тільки 3 дні, бо мою справу передали до вин. суду за „опур владзи” та „гвалт на поліції паньзовів”.

Я постановив забити коменданта Новака та Кміотка за то, що вони мене невинно напастували, та за пацифікацію. Знаком до убійства мав бути присуд на мене. Тимчасом на розправі Кміотек частину своїх зізнань відкликав, а інші зложив дуже неясно, так, що суддя Буковчик звільнив мене від вини і кари, щоб „не псувати кар’єри молодому чоловікові”. Вістря моєї постанови було цим зломане: „видно мене чекає якась більша справа”, думав я та іх смерть відложив до „генеральної розправи”, себто тоді, коли мені випаде доконати якого замаху з рамена ОУН, тоді я за них не забуду.

В цьому часі я вже ходив до гімназії Малої Духовної Семінарії; господарем моєї кляси Б був проф. Ісаїв, директором о. Дзерович. Матуру здав в червні 1931. р., був найліпшим учнем кляси Б.

Осінню 1931. р. здавав державну матуру на Філії як екстерніст, здобувши найліпше свідоцтво за цілу гімназію — все добре і дуже добре. Став провідником ОУН на вин. судову округу. Моя псевдо Сагайдак, кличка Ніке, яку надав мені Мікадо (Бусел?) із „Зеленого Клина” в Академічному Домі у

Львові. Нераз зустрічав я в Мікада Миколу Лебедя. З ОУН я був невдоволений: все реферати та пояснювання чужих слів („ідеологія”) — нічо із бійки. Поза цим займався змагом (спортом): був найліпшим копуном „Дніпра”, добре плавав та бився на кулаки; 1932. р. на краєвих Змаганнях у Львові здобув 2. місце в меті списою обіруч. Був найліпшим шахістом у Винниках.

19. квітня 1932. р. виїхав на студії до Данцига — студіював на будівельному відділі політехніки. В дійсності не так мене цікавили студії, як то, що б бути ближче проводу ОУН, бо „чим ближче проводу, тим більша бійка”. В Данцигу належав до корпорації „Зарево”; членів „Зарева” обов’язували двобої на шаблі та револьвери. Став містоголовою та секретарем „Основи”, яка об’єднувала всі 3 укр. корпорації в Данцигу. Вкінці мене приняли до Відділу ОУН (Мікадо обіцяв був получить мене з Данцигом, але це не сталося, бо він попав за „літературу” ОУН до в’язниці десь на Волині).

У Відділі було понад 20 студентів — значить тут не було п’яткової системи, а за цим і конспірації. Реферати, дискусії. Тут домагався я, щоб членів ОУН учили стріляти з револьверів, а не з карабінів, бо ОУН воює револьверами. (Раз на тиждень укр. студенти мали вправи із стріляння в данцигській твердині). Всі мовчали.

21. березня 1933. р. виїзджав я на Великдень домів. Андрій Федина передав мені 20 книжок („На вічну ганьбу Польщі” та „Визволъна чи реальна політика”) для „Нашого Клича” у Львові. Про книжки знала ціла корпорація, бо Федина про це заговорив на корпораційних сходинах. Дорога з Данцига до Львова тривала яких 20 годин їзди. В Тчеві зувахив, що мене супроводить 2 агентів. Ніччю я їм зник з переділу, бо вони заспали; довго опісля шукали за мною по вагонах поїзду, розпитуючи між іншим мене самого. В день виїзю я на одній станції в Познанщині, щоб перейти; мундурований поліцай з пісом висів за мною, розпитуючи, де я йду. У Львові мене арештовано. Ревізію переводило 4 агентів, які почали з мене насміхатись — я з них. Вони впали в лютъ та кинулись до бійки; зауваживши, що я буду віддавати, вони злагідніли та даліше обходились вже членою. В справі книжок я відмовив зізнань. Ходань з мундурованим поліцаем відставили мене до слідчого комісаріату на вул. Казимиривській 30. Тут Ходань передав мене комісареві Юрьевичеві. Мене відставлено до келії на Яховича.

Ніччю, як я твердо спав, збудив мене поліцай та вивів на коріттар. Тут стояв уже ком. Юрьевич.

— Чи хочете вийти на волю? — спитав він коротко.

— Так — була моя відповідь.

Через довге подвір’я ми перешли та дістались до кімнати ч. 10, на якій висів напис: Українська Бригада.

— Чи можете доставити мені літературу ОУН? — спитав ком. Юревич.

Я глянув йому в лиць зі заміром, щоб його вдарити. Такий плян я був виробив собі ще в 7. класі В. Комісар Юревич спустив очі вниз і ніякovo було його бити, бо я завсіди бив своїх противників при повній їх увазі. Я оглянувся поза себе та побачив шаблю, яка лежала на столі. „Що варта студент битої корпорації, як він не побє поліцаєв голови шаблею за таку образу?” — подумав я.

— Не бійтесь: за дверми є дижурний поліцай і ніхто нас не підслухує — сказав ком. Юревич.

Тепер я був в „точці”, витворилася довга мовчанка. Нагло у виді іскри прийшла мені думка убити ком. Юревича. Відтепер через яку годину велася між нами дуже хитра розмова з обох сторін, бо я до кінця не давав ясної відповіді, роздумуючи над можливістю убийства. Вкінці між нами дійшло до умови: ком. Юревич звільнить мене ранком, а я за це вишило йому за місяць, коли опинюсь в Данцигу, 1 Сурму та 1 Р. Нації. Щодо книжок, то я йому сказав, що я їх одержав поштою з Берліна з допискою, що, якщо я уважаю себе за україн. патріота, то щоб я їх взяв домів, а там зголоситься відборець по них. Ком. Юревич хотів заплатити за книжки 64 зл., але я не згодився їх приняти, мотивуючи свій крок тим, що моя мати хора на серце та могла б перестрашитись моїм арештуванням під Великден. На ком. Юревича це не зробило жадного вражіння і я подумав собі, що він ось так не одного українця намовив до зради — і звідси моїм народним обов'язком є його убити.

На другий день, себто 23. березня, мене випущено на волю. Ком. Юревич задержав собі тільки мій довід особистий, щоб я не втік до Данцигу. Ми умовились зустрітись за 3 дні, себто 26. березня. Весь цей час я приготовлявся до убийства ком. Юревича в його б'юрі при помочі штилету. Убийство поглядало на мої втечі і мало відбутись 26. березня. Тут зауважив я слідуєше: „ти убеш ком. Юревича; польські часописи щинять шум, що його убив конфідент: хто з українців повірит тобі, що ти не є конфідентом?”. Я постановив відложити цю справу до моого приїзду в Данциг: там є мої провідники, знають міг погляди та доставлять всого потрібного до замаху. В „Зареві” мав я реферат „За стаж укр. Революції”, в якім доказував, що ворогів треба бити добрими і злими способами. Федина цей реферат хвалив, сказавши: „Це є доказом ментальності красової молоді”. Очевидно це не були мною вигдумані погляди, бо 4. точка Декальогу голосила: Не завагаєшся доконати навіть найбільшого злочину, коли цього вимагатиме добро справи”. Про цю точку мав я реферат в п'ятці ОУН 7. кл. В, де висловив той сам погляд про боротьбу

з ворогом. Тоді Бобків твердив, що реферат за короткий, а У. доказував, що саме добрий.

26. березня ранком написав я на Головній пошті поштівку та вислав до Федини з повідомленням про мое арештування. На поштівці було написано, що я переноочував в „тітки” Рури. Рура — це був Дерлиця, який просидів в Бригідках 1 рік за УВО та жадної тітки у Львові не мав. Жаден винничанин, приїхавши до Львова, не буде тут ночувати, бо автобусом може дістатись до Винник за 15 хвилин. Федина цю поштівку одержав — з датою 26. березня.

Надавши поштівку, пішов я до ком. Юревича за доводом особистим. Він „не зізнав”, де подівся довід; він поставив кілька питань, на які я відповідав „ні” або „не знаю”. По кількох хвилинах я вийшов з його б’юра.

— Коли прийдете знов до мене? — спитав він.

— По святах — була моя відповідь.

Про мою справу з ком. Юревичем знато 2 людей у Винниках. Бобкова повідомив, що поліція заловила транспорт з літературою та що на місці ком. Чеховського є ком. Юревич. При помочі Бобкова отримав вин. п’ятку ОУН, яка була втратила лучність зі Львовом. В старостві виробив собі другий довід особистий; на кілька днів перед святами прийшов поштою мій старий довід.

На третій день свят виїхав я до Данцигу. Мої родичі нічого не знали про мое арештування. В Данцигу мешкав я спільно з Павлом Білосюком, який часто позичав від мене гроши. Він був моїм „корпораційним батьком” та головою „Зарева”. Як представити свою справу з ком. Юревичем, я не зізнав, хоч думав про це цілий місяць: я не вмів стріляти з револьверу, я потребував душевної помочі. Ця вся „волюнтаристична” писанина в ОУН виявилася тепер в обличчі смертельної небезпеки половою, а то, що суттєве в бійці — взагалі непідготоване. На бійці я визнавався добре і зізнав причину програння моїх численних противників. Скажу, що я постановив убити ком. Юревича, то Федина нічого не буде мати проти цього; але тоді я сам тягну тягар під гору і коли я не відважуся витягнути револьвер до ком. Юревича, якого охороняють агенти, то що кому з такої заяви? — Я програв тоді. Тільки суд над ком. Юревичем міг мені помогти: такий суд дає мені наказ убити ком. Юревича, розпліднювача зради серед украпродому, а наказ я кожен виконаю. ОУН буде охороняти мою честь перед українцями тоді, коли польські часописи зчинять рейвах, що я конфідент. (Якщо б мені було пішло добре з ком. Юревичем, тоді я мав намір вимірити свій удар по кількох редакціях польських газет). Я уважав, що Білосюк міг би мені в цьому положенні дати визначну поміч: Він, батько корпораційний і в ньому настільки чести знайдеться, щоб зі мною по щирості поговорити. Я собі так думав: хай би ме-

не який студент з іншої корпорації вдарив і я йому про це оповів; тоді він сказав би: „наша корпорація є бита; чи ти го-дишся, щоби я вислав свідків до корпорації, якої член тебе зневажив?”. І коли б я сказав „так”, тоді відбувся б двобій і ніхто не міг би закинути мені, що я є студентом без чести.

Білосюкові я оповів усе докладно: про агентів в поїзді, про охоту битись з 4 агентами при арештуванні, про намір бити ком. Юревича рукою, шаблею; про згоду доставити йому 1 Сурму та 1 Р. Нації, про зустріч з ним 26. березня, — тільки про свій намір убити ком. Юревича я нічого не згадував.

Білосюк уважно вислухав, не сказавши ані слова. На слідуючий день я спітав його:

— Що мені робити, якби ком. Юревич написав до мене листа?

— Де маєш той лист? Ану покажи, дай мені його! — сказав Білосюк.

— Я ще не маю — відповів я та знати уже, що Білосюк до цієї справи не надається.

На мою просьбу Білосюк розказав Федині все, що чув від мене про ком. Юревича. Цим я хотів дати Федині час до надуми: що він зробив би, якби ком. Юревич предложив йому зраду укр. народу?

Федина визначив мені час, коли до нього зайти. Я оповів йому все подібно як Білосюкові, час від часу порозумівавшо усміхаючись. Коли я закінчив, Федина люто скав:

— Ви понесете великі консеквенції!

„Великі консеквенції понесе ком. Юревич”, подумав я задоволено та вийшов без подачі рук.

В найближчу неділю водив мене Білосюк ціле пополуднє по 3 великих цвінтаярх. З нами була Сторожуківна. Раз він лишався ззаду, раз я.

— Тичого лишаєшся ззаду? — запитав він вкінці.

— А ти чого? — відповів я.

Пізно вечером вернули ми домів.

Я приїхав до Данцигу 19. квітня, а 25. квітня відбувся над мною суд у Федини. Предсідником був інж. Базилевич, провідник Відділу, а Федина та Білосюка були член. суду. Мій звіт читав Федина, бо я не хотів читати, сказавши: „Це не поезія”, а в дійсності я тому не хотів читати, щоб мати час до надуми та розглянувшись в положенні. (Мене ніхто не повідомляв про суд). У звіті на 4 сторінки збитого письма було подано: про агентів в поїзді, про охоту битись з 4 агентами та відмову зізнань в справі книжок, про намір бити ком. Юревича рукою, а потім шаблею; про згоду доставити йому за місять з Данцигу 1 Сурму та 1 Р. Нації; про зустріч з ком. Юревичем 26 березня; перший раз

я там ужив вияснення до свого поступовання: „Я так поступив задля родичів” та „Перебуваючи на світі (волі), я більше зроблю для укр. Революції, як у в'язниці”. Про свій намір забити ком. Юревича я нічо не згадував.

Питав Базилевич, держачи в руках 2 мої доводи особисті, поштівку про мое арештування та коверту, одержану від ком. Юревича, яку він сам до себе заадресував.

— Якже то вас розуміти: тут ви побиралися до бійки, а пізніше ви згодились доставити йому Сурму? І що тут такого важного на світі ви маєте доконати для укр. Революції?

Я мовчав.

— І що було б сталося вашим родичам, якби ви були посаділи у в'язниці?

— Я не чую жадного сантименту до своїх родичів, бо вони мене не виховували — відповів я.

— Тим більше — сказав Базилевич. — розконспіруйтесь!

Я подав тільки Бобкова, томущо починав тратити до них довір'я. Зі мною було дуже легко порозумітись напр. спитавши, чи я думаю, що я правильно поступив після Декальогу. Весь час я чекав на таке питання; весь час вони зі своїм слідженням, погрозами, судом знаходились в положенні провокаторів. Я знат, що моя справа — це золота нагода для провокатора, якому „горить” земля під ногами. До Данцігу приїхав я з 2 плянами: 1) до мене Організація має довір'я і я виконую з її наказу замах на ком. Юревича; 2) Організація не має довір'я до мене і я справу з ком. Юревичем закінчу як укр. студент. Я мав велику охоту до бійки і не запобігав о їх ласку: „перша кляса другі!” — думав я з обуренням про них. Все було змарноване від тої хвилини, коли Базилевич сказав:

— Ви були від 1930. р. на услугах польської поліції.

— Ви так думасте? — захриплім голосом спитав я його.

З якоєю причини оповів я їм свій випадок з Бальком. Цим хотів піддати їм думку, що може справа з ком. Юревичем є подібна до справи з Бальком. Однаке з того нічо не вийшло, бо вони керувались страхом за власну шкіру, якого нагнало їм підозріння відносно мене.

Накінці зробив я ще одну спробу, щоб з ними порозумітись, сказавши, що я хотів спитати ком. Юревича, чи О., якого в Данцігу підозрівали, є його конфідентом?

— Що? Що??! — аж підскочив Базилевич з несподіванки, а за цим запитом я вичитав: „ану ж скоче рятуватись видаванням інших конфідентів?”

Ще були інші запити в справі грошей моїх родичів, я однаке не подав висоти їх капіталу, бо це була родинна таємниця (в квітні 1933. р. мої родичі мали на людях 6380 до-

лярів я обчислював завсіди відсотки). Я сказав тільки, що вони мають річно біля 900 дол. проценту. Рік студій в Данцигу коштував мене 350 дол.

Вкінці Базилевич знеохочено сказав:

— Та я знаю його філософію-софістичну...

Федина додав:

— Настрашився, амбіція.

Я подумав: „Як це амбіція, то чому не ужити її для добра укр. Революції?”

— Що ти якось... не докінчивши, урвав Біласюк.

Наш вік життя був тоді: я — 22 неповних, Біласюк — 28, Базилевич, Федина яких 32 роки.

Без подання обосновання (себто в чому лежить моя провинна після Декальогу) Базилевич проголосив свій присуд: виключення мене з Відділу ОУН, „Зарева” та „Основи”; крім цього забратись до двох тижнів з Данцигу.

— Або реабілітація — заявив Федина.

— Дістане 4 — 6 років в'язниці, зголосившись на поліцію, і що нам з такого члена? — спротивився Базилевич.

— А реабілітація яка? — звернувся я до Федини.

— Прийдете завтра до мене о год. пів до семи рано — і ми всі розійшлися домів.

На другий день рано явився я у Федини.

— Чи ви застановлялися над реабілітацією? — спитав Федина.

— Так.

— І до чого ви дійшли?

— Я хочу вперід почути від вас.

— А прецінь скажіть... — налягав Федина.

— Ні, я хочу почути від вас.

— Підете і заб'єте ком. Юревича?

— Добре.

— Коли?

— Найближчим поїздом.

Федина виняв револьвери Ортгіс.

— Я не вмію стріляти з револьвера — сказав я.

Федина цим не перенявся, давши короткі вказівки, як обходитись з револьвером. До револьверу додав 22 набої: „більше не маю” — сказав на оправдання та тільки один магазинок на 6 набоїв. Цими набоями навчитись стріляти та забити ком. Юревича, якого може охороняти „навіть двох агентів” — після його слів. І тепер сталася річ, яка мене ще сьогодні цікавить: Федина з тих 22 набоїв узяв 5, кажучи: „Вони мені на що іншого потрібні”. По яких 3 хвилинах Федина мені їх звернув. „22 роки життя і 22 набої на замах” — подумав я собі.

Я мовчав, стоючи при столі з набитим револьвером в руці. „Дати Федині 3 кулі в живіт” — прийшла мені перший

раз думка; її прогнала друга: „Ком. Юревич має першество”. Федина стояв під вікном та з найбільшим підозрінням дивився на мене: „ану ж втече та пропаде до цього ще револьвер”.

— Скільки коштує револьвер? — запитав я його.

— Нащо вам знати?

— Я можу заплатити.

— Не треба, це організаційний.

Федина хотів мені дати 90 зл, на дорогу, але я не приняв, бо мав свої гроші.

— Я даю вам 2 тижні часу на виконання замаху і повідоміть мене поштівкою про день замаху — урядово сказав Федина.

До Федини я вже втратив усяке довір'я; я удавав, що надумуюся, — що це мабуть буде тяжко в так короткому часі справитись з ком. Юревичем; а головна думка в мене була вивести тим разом в поле і Федину і польську поліцію, щоб справа не повторилася так, як це сталося з книжками.

— Я реабілітую вас: привертаю вам усі права у Відділі, „Зареві” та „Основі” — тепло сказав Федина, простягнувши свою руку.

Я не хотів подати своєї руки, тоді Федина обома своїми руками придержав мою руку та її стиснув.

— Будете стрілятись, якби не вдалось утекти? — запитав він.

— Ні, буду чекати до розправи, щоб перестерегти укрмолодь.

Федина дав мені 1 Сурму, ІР. Нації та кілька підпільних брошурук передати ком. Юревичеві, щоб мати підставу викликати його на зустріч та вбити.

— Де я буду вчитись стріляти?? — спитав я Федину.

— Кругом Данцигу є ліси — ви ж їх знаєте, з нами виходили на прогулки.

В кінці Федине нетерпляче заявив:

— Я маю дуже важкий виклад: спішуся, не маю часу...

Коли я вже одною ногою стояв на коритарі, він підбіг та шепнув:

— Вам прислуговує право відклику до Берліна.

— Не треба — відповів я.

За парком Гохштріх учився я стріляти з револьвером; довго не падав стріл, так що я вже був втратив надію, що він взагалі впаде. Вкінці гримнув наче з гармати, дуже мене перелякавши, бо горою ходили та сиділи люди. Я присів, щоб мене ніхто не зауважив. Тоді за дотиком до язичка впав моментально другий стріл близько мого коліна. Цей другий стріл був причиною моєї невдачі, бо в моїй голові повстало під впливом згаданого страху поняття, що вистане тільки дотулившись до язичка, щоб впав

стріл. Даліше я вже не учився стріляти — ощаджував на бої.

Найважнішою тепер стправою було випередити Федину: телефонувати або пустити телеграму буде він боятись, — значить лист, а лист ішов до Львова 2 дні. Цих 2 дні я постановив використати. Очевидно, я здавав собі справу, що я не є приготований на замах: я потребував на протязі найменше 2 тижнів вистріляти яких 400 набоїв в твердині до ціли, щоб сяк-так навчитись стріляти з 2 револьверів, але серед тих обставин, які витворилися, я не мав іншого вибору.

До Львова приїхав 27. квітня; на комісаріяті було по годинах праці. Переочував у К. на Замарстинові. Рано о 6. год. на Високім Замку біля Печери, ставши між 4 деревами — „агентами”, зробив пробу, яка виказала, що я не смію заблизько підпустити до себе ком. Юревича з агентами. До ком. Юревича пішов я по 10. год.

— Маєте що для мене? — спитав він.

Я мовчки подав йому Сурму та Р. Нації, наслухуючи, які наслідки будуть з цього в моїй душі: була тишина і є до сьогодні. По обережній розмові ком. Юревич згодився винести Сурму на Янівську горбовину за цвинтаром, там, де нераз відбувалися сходини п'ятки ОУН 7. кл. В. Був час що я хотів стріляти ком. Юревича в б'юрі, чекаючи, щоб він докінчив свого речення; він його урвав в середині, витворилася довша мовчанка і ми розійшлися.

З комісаріату поїхав я на Янівське, щоб оглянути „поле бою”. Обчислив, що з ком. Юревичем повинно бути яких 3 агентів, щоб дати йому слабу охорону. Тут зробив „божий суд”: Базилевич — 5 куль в голову, Федина — 3 кулі в живіт, Білосюк — ?, Ярий — 1 куля в груди „на пам'ятку”; по удачі забити Кміотка у Винниках (Новака були перенесли до Львова і я не знав, де він жив). Я в душі мусів виступити з ОУН, бо „реабілітація”, до якої в Данцигу я не прив'язував жадного значіння, почала мене пеколно лютити. Хто тепер я є? — Студент, обов'яком якого є боронити свої чести шаблею і револьвером та запровадити боєві закони в ОУН, щоб Федини не спішились на „важні виклади”.

Вечером о 6. год. зближався я до останнього трамвайного перестанку на Янівській вулиці. Було 3 звіlinи до 6. Ком. Юревич уже чекав на мене; він рушив стежкою в сторону горбовини, я за ним яких 80 кроків. Опісля я його мінув наліво, посвистуючи; я хотів побачити, як є розставлені агенти. На горбовині збирало кільканадцять осіб ріща. Вкінці я зауважив одного агента у віддалі яких 100 кроків. Чим ближче я до нього зближався, тим він ставав неспокійнішим: наче осиковий лист крутився він на місці, держачи руки в кишенях куртки. Я також мав руки в кише-

нях весняного плаща — в правій руці держав револьвер на поготові. Я хотів подивитись на його ноги: були довгі — це означало, що бій треба мені рішати на коротких відстанях, бо я мав наглий зрив та добру 100 метрівку. За мною у віддалі яких 40 кроків ішов ком. Юревич. Вкінці я скрутів на ліво та всів на присідки на траву. Наліво 2 кроки був шкарп, порослий кущами, які тягнулися до Білогорського лісу. З переду зближався ком. Юревич, а зі заду агент. Мій плян полягав на тому, щоб віддати 2 стріли в груди ком. Юревича, опісля наглий зворот та стріл на чуття в сторону агента, прискочити кілька кроків та зблизька його добити.

— Але ви мене змучили — говорив ком. Юревич.

Я сидів мовчки, думаючи: „Мабуть ще жадного фабриканта конфідентів не стрінула така несподіванка, як це його стріне”. Коли він знаходився від мене яких 10 кроків, я наче пружина піднявся зі землі, винявши рівночасно револьвер та виміривши йому в груди.

— Що ви робите??! — кричав ком. Юревич, не вірючи власним очам („До пан робі”).

Він хотів утікати, але я потягнув за язичок і він знерухомів: наставивши груди, наче пришпилений до воздуха, очікував на мій стріл. Яких 3 — 5 разів потягав я за язичок, не знаючи, що моментального стрілу шкода мені очікувати та що справа вже змісця є програною. (Револьвер був обезпечений). Ком. Юревич починав приходити до себе: 3 рази пхав він руку до кишені по револьверу, але його рука завсіди опадала, поражена моїм зором.

„Певно затяvся револьвер” — подумав я, пригадавши собі пересторогу Федини. Це була страшна несподіванка для мене. Розум не думав, а вистрілював з величезною скорістю думками: „Впасті на землю, щоб агент забив ком. Юревича, а опісля вскочити в кущі!” Цю хитру думку прогнала друга думка: „Ще заки ком. Юревич прийде до себе, ти зарепетуєш револьвер та його уб’еш”. Я піdnіс револьвер догори та почав репетувати (зірвавши цим пружину). Заходяче сонце залляло мені очі так, що я майже нічо не бачив під впливом душевного порушення. При такому положенні агент зізаду ранив мене в голову. Я впав на землю. Хотів піdnятись, щоб дальнє битись, але не міг відорвати рук від землі. Великий стид мене огорнув, що я дався побити так марно; потім прийшла думка: „може так лішче” — і я втратив притомність.

Лежав у Загальному шпиталі через ніч непритомний. По виняттю кулі з голови, яка розбилась на 9 кусників, перший тиждень по операції переважно також непритомний. В тім часі зізнав: „Я хотів забити ком. Юревича, тому що він намовляв мене до зради укр. народу”. Один місяць

під наглим судом, 6 місяців на поєдинці. До принадлежності до ОУН я не признався; крім мене ніхто інший не потерпів в моїй справі.

Моя розправа відбулась в жовтні 1933. р. На ній я повторив свою нічну розмову з ком. Юревичем: про намір бити його рукою, шаблею; про згоду доставити йому 1 Сурму та 1 Р. Нації по місяці з Данцигом за то, що він мене випустить на волю; про мою зустріч з ним 26. березня в справі доводу особистого. Я боронився тим, що не хотів під Великдень перестрашити своєї матері і тому згодився на предложення ком. Юревича; опісля в моїй душі повстала реакція і я зрозумів, що зле зробив — я постановив убити ком. Юревича, як того, що намовив мене до зради. Сурму я дав йому на то, щоб вона пригадувала йому мене, якщо б йому пощастило ліпше від мене. В останнім слові я заявив, що я є тільки жертвою польської поліції в шуканні її за конфідентами.

Ком. Юревич не признавався до нічної розмови зі мною, заявивши, що він випустив мене без жадного зобов'язання, бо зінав, що мої родичі є богаті, — тому не мав потреби за мене боятись... Він твердив, що це він мене ранив, а не агент. З ним на Янівськім було 2 агенти, пішодовники тайної поліції: Сакра і Орлоскі; котрий мене ранив — я не знаю. Ком. Юревич — це Ержи Цесельчук, аспірант поль. поліції, шеф т. зв. Укр. Бригади при поліції до боротьби з ОУН.

В часі слідства агент Гірний (б. хорунжий УГА) через один місяць щоденно 8 годин старався видобути з мене, хто в Данцигу належав до ОУН та хто мене вислав на замах, даючи від імені прокуратора гваранції на малий вимір кари, якщо а скажу „правду”. „Ви себе живцем закопуєте, тоді, коли вони про вас поширюють несоторені річи. Ваш замах не був би відбувся, якби ви були відложили його до слідуючого дня: на другий день поліція одержала лист з повідомленням про ваш замір. Я вам раджу як рідний батько: признайтесь до принадлежності до ОУН та хто вас вислав; ви маєте богатих родичів, які вишлють вас за границю на лікування — ваше життя ще не є пропаще”. Про ці гваранції від прокуратора говорив я на розправі в часі зізнання Гірного, але цей до них не признавався. Такими „гваранціями” Гірний намовив до зізнань Білласа та Масевського. Чим більше хто говорить правду перед ворогом, тим більший дістас присуд, тим більшої знає зневаги від вчораших друзів.

В часі промови прокуратора Прахтель Морав'янського який доказував, що я є членом ОУН та зробив з рамени ОУН засідку на офіцера поль. поліції, як цей виконував обов'язки, які на нього накладає „Панство”, — я віді-

звався: „А то чому?” (себто: А то чому Панство накладає на поліцію обов’язок намовляти українців до зради?). Предсідник суду, Мединські, стукнувши молотком до стола, закричав: „Не пшеришаць!”

В часі розправи мій оборонець проф. Старосольський поставив внесок покликати перед суд віцеவ eosводу Соханського на слідуочу обставину: Соханські, як шеф воєвідської поїїці зізнав на розправі провокатора Барановського кілька місяців перед тим, що „Нич був конфідентом поль. поліції”, — тимчасом акт оскарження малює цього Нича цілком інакше, а з перебігу розправи виходить, що Нич не був конфідентом поль. поліції — ком. Юревич відпекується від цього рішуче. Хто тут говорить правду: Соханські, якого Нич не знає, чи ком. Юревич? На якій підставі віцеவ eosвода Соханські пустив таку брехню про Нича і цю брехню підняли польські часописи?

Польський суд не приняв цього внеску.

На першій розправі мене засуджено на 8 років в’язниці: 3 роки за приналежність до ОУН та 6 років за намагане вбивство. Оборонець Старосольський виграв касацію і я мав другу розправу в днях 9. та 10. березня 1934. р.

Я міг дістати менший вирок (ходило, чи я ділав з премедитацією), якщо б я був зізнавав так, як на першій розправі, яку я був призначив для інж. Базилевича, Андрія Федини та Павла Білосюка. Про другу розправу я одначе лишив для себе. На ній я не признавався до приналежності до ОУН; повторив свою нічну розмову з ком. Юревичем, не згадуючи нічо за свою маму як мотив мого поступовання; при кінці розправи хотів я виголосити велику промову, з якої сказав тільки одно речення: „Шістсот літ минає, як моя близьча Батьківщина, Галичина, знаходиться в неволі”. Цю промову перервав предсідник суду; тоді я почав говорити в справі замаху на ком. Юревича: я був відмовив зізнань в справі книжок, з агентами мало не побився — він мене напастував своїм негідним предложенням, як я твердо спав; я його в засідку не взяв, бо я сам один вийшов проти їх трьох, не вміючи добре обходитись з револьвером (в що судді жадним чином не хотіли повірити). „Обов’язком укр. студента є боронити своєї чести шаблею та револьвером” — закінчив я свою промову.

За це польський суд засудив мене на 10 років в’язниці.

В Бригідках „заробив” я ще один рік в’язниці: 19. березня 1934. р. дійшло на баченні між мною а дозорцями до великої авантюри, бо я не хотів говорити по польськи до своєї мами. З початку 2, потім 4, вкінці 5 дозорців з великим трудом виволікли мене збачення до залізної брами і тут з мене насміхались. При цьому я одного дозорця поклав, другого вкусив в палець, а інших поназивав. В су-

ді я подав 19 свідків на цю обставину, що адміністрація в'язниці намовляє посполитих в'язнів, щоб били укр. політ. в'язнів (напр. підком. Кособуцькі намовляв Собчика, злодія з Варшави, щоб бив Коссака) та змушує говорити по польськи на баченні українців, що є проти постанов польської конституції. З того нічо не вийшло і мене засуджено на 22 місяці в'язниці, влучених в один рік.

В лютому 1935. р. мене вивезли до в'язниці в Равічі, де я перебував понад 4 роки. 15. серпня 1935. р. на в'язничному святі „Цуд над Віслов” в присутності 800 в'язнів та в'язничної старшини (підком. Качорек, асп. Обретенни, пшидовники, дозорці, яка сиділа мені за плечима, я не встав з крісла на наказ капеляна, щоб цим ушанувати „богатеруф з 1920. р.” Коли Качорек витянув зпід мене крісло, я всів на підлогу. 4 дозорці виносило мене зі салі разом з Павлом Костюком, який пішов за моїм прикладом. За це покарали нас обох 1 місяцем ізоляції та 7 твердими ложами; крім цього викинули з „кляс”, себто перенесли на новий дім до політичних.

Я належав до групи укр. політ. в'язнів — разом з ними голодував в Бригідках 13 днів, в Равічі 22 дні, борючись спільно за права укр. політ. в'язня. На келії — 4 націоналістів — звичайно був передовиком; 1938. р. Мащак запропонував мені, щоб я став організаційним групи (понад 100 націоналістів), але я не згодився з огляду на ту брешню, яку про мене поширювали ледарі, а саме, що я був конфідентом.

Невдачу з ком. Юревичем я так собі пояснив: „Видно мене чекає якась більша справа” — і я 3 останні роки моєго перебування у в'язниці зужив на підготовку до бомбового замаху на „гайдамацький” лад (до револьверу я втратив усяке поважання).

Разом з іншими українцями мене випустили на волю з в'язниці у Седльцах 7. вересня 1939. р. Переїхав у Винниках до 1944 р. Працював як книговод Держстраху, а опісля Волости.

Начальник НКВД, Коротін, різними погрозами та обіцянками старався намовити мене, щоб я став на послуги НКВД: Ти богато знаєш укр. націоналістів, допоможи радянській владі їх виловити, а буде тобі добре, — інакше зогнись на Сибірі”. Коли я не дався настрашити, тоді він по 4 допитах звільнив мене „під розпискою”, що я нікому не виявлю змісту нашої розмови та заборонив мені працювати в державних „урядженнях”.

— Чи ти також мене стріляв би, як цього польського комісаря, за то що я тобі предкладаю? — питав накінці Коротін,

— Я мусів би мати своїх 22 роки життя — відповів я йо-

му виминаючи, бо в дійсності я в кожнім віці брався б за таку справу, але на це мусяти бути боєві закони та Верховний Суд, який давав би мені охорону перед своїми.

На початку „слідства” в НКВД було дійшло між мене та 5 енкаведистами до бурхливої розмови: я не послухав трикратного наказу Тарана виняти руки з кищень; енкаведист сам їх витягав. Ось так 9 років перед тим не хотів я виконувати наказів коменданта Новака, який тоді кричав до мене: „Стаць на бачносць!” — я встав в розкроці; „Ренце опусціць!” — я поставив свої п'ястуки на бедра.

При помочі свого шкільного товариша одержав я право учителя в Яворівщині, зникнувши з Винник, з яких мені не вільно було без дозволу НКВД ніде рушатись. В ОУН я не проявлявся.

По приході німців 1941. р. став я районовим ОУН у Винниках. Щойно тепер довідався я про Роздор, про розкол ОУН на 2 частини: Мельник-Бандера. Я взявся годити їх з „низів”: по стороні Мельника дійшов через Гайваса до Бойдуника, а по стороні Бандери через окружного Кравського до містообласного Максимовича. Максимович з великою люттю заявив мені, що їх погодити не можна, тому він не піде з цією справою до проводу ОУН. „Ви тим не займатесь” — сказав він вкінці до мене, коли я перед богатъома націоналістами доказував, що Бандера, Мельник можуть в двійку проводити Організацію, як колись Галицько-Володимирською державою проводили Данило і Василько: добро укр. народу, добро ОУН цього вимагає. Перед тим у Винниках при свідках подав я собі руку з мельниківським районовим, що, якщо нам не вдасться знищити Роздору, то ми станемо з боку, себто перестанемо проявлятися в ОУН. Я додержав обіцянки, мій товариш зломив (розстріляли німці). Пізніше довідався, що Максимович був одиноким чоловіком у львівській області, який був за Роздором (обласний був проти; їх псевда: Крига і Хвилья.)

„Роздор — це дезертирська вигадка; він повстав на дезерції, а не в Краю. Що нас мають дезертири намовляти, щоб ми різались задля їх особистих цілей?” — говорив я скрізь отверто.

Часто приходили до мене мої давні товариши з в'язниць, дивуючись, що я не хотів працювати в ОУН. „Не буде залагоджена моя справа з Данцигом — не буду працювати” — боронився я. В цій справі звертався я 2 рази до проводу ОУН: 1941-2. рр. Відповідь: тих людей нема в Організації, тому нічого не можна порадити.

1946-49. рр. студіював на нім. університеті в Мінхені.

1948. р. звертався я через Матлу до ОУН, щоб цю брешню, що про мене поширювали ледарі, як я сидів у в'язниці.

зниці, спостували. Тим разом подав я адреси Андрія Федини та Павла Білосюка. Мимо двократної обіцянки я не одержав жадної відповіді.

В „Народній Волі” з дня 14. лютого 1952. р. була поміщена стаття Ярослава Чижя (Кут'ка) п. н. „Темна сторона місяця”, в якій я вичитав: „Нич, який стріляв до комісаря Щесельчука, також був конфідентом”. Я звернувся безпосередньо до Бандери (1952. р.) та Мельника (1953. р.), щоб вони спростували цю брехню та покарали Федину як провокатора. Я не одержав знов жадної відповіді. І це є причиною, чому я написав своє Звернення до Українського Народу. Моїм народним обов’язком було написати таке Звернення, а саме, що я ніколи не був конфідентом польської поліції, противно, я відважно виступив на Янівськім узгір’ї проти ледачої роботи Польщі, яка своїми ком. Юревичами та Соханськими намагалася знищити душу укр. молоді, а упавшим показав я дорогу р’ятунку. Брехню про мене поширила польська поліція при помочі провокатора в проводі ОУН. Бо де то вийшло, що я був польським конфідентом? — Соханські? Той самий Соханські устами ком. Юревича присягав, що я не був його конфідентом; бо ком. Юревич так говорив, як йому наказав його зверхник Соханські. Ті всі, які повторяють його брехню, є на його услугах, є його конфідентами. Соханські завсіди буде брехати там де ходить о його „промисл”. Злодії в Бригадках говорили про польську поліцію: „поліція, це к...а”. Кожен укр. політ. в’язень знає про кривоприсяжність польської поліції. Звідки Соханському знати, що діялось в моїй душі в дніх від 23. березня до 28. квітня 1933. р.? Це тільки мені одному відомо. Кожному чесному українцеві є тут все ясно: а саме, що польська поліція на мені „попеклась” та що я не надавався на конфідента.

В Данцигу я не міг порозумітись з інж. Базилевичем, Андрієм Фединою та Павлом Білосюком, бо вони керувались засадою: Підлota кругом себе підозріває все в підлоті; чесний чоловік ніколи не вискаже свого підозріння без доказу. Інж. Базилевич до ОУН не надавався: це ані мужчина, ані жінка; впившись, насміхався сам зі себе, як то він „воював” за Україну в листопаді 1918. р. (по 2 тижнях його звільнили з УГА). Федина — це польсько-німецький конфідент; він видав семестер перед моею справою Турбулу, студента політехніки в Данцигу, якого польська поліція переловила з книжками в Станиславові; рік по моїй справі Андрій Федина видав німецько-польській владі Лебедя Миколу, який одержав присуд смерті зі заміною на „вічне”; бомба, яку привіз Федина до Варшави, а яку кинув Мацейко, вбивник мін. П’єрацкого, — не вибухнула, бо перед тим була в руках польської поліції. Андрій Федина — залізний

студент, не мав жадної помочі з дому — жив з УВО-ОУН. Цілу П. світову війну дослужувався майора у Вермахті, скородячи Схід для нім. бавора. В моїх судових актах знаходилася телефонограма тчевського комісаріату до львівського; там було написано, що 2 агентів тчевського комісаріату супроводило мене з книжками до Krakova, де перебрало мене 2 агентів львівського комісаріату.

Павло Білосюк, син селянина з Волиня: 30 десятин землі, 6 осіб в хаті; він потребував помочі з боку, а я не потребував. Перед мною жалувався, що сот. Згорлякевич підозрівав його в тому, що він наче доставляє Р. Нації для О. Чи Андрій Федина, інж. Базилевич та Павло Білосюк судили б мене, коли б були знали про мій намір убити ком. Юревича? Чому вони про це не запитали, представляючись перед мною „битою” корпорацію? Мали часу 8 днів. Або хай вони виставлять обосновання присуду Базилевича на виключення мене з ОУН, а реабілітацію Федини — в дусі Декальогу. Я кажу: вони не потраплять навіть при помочі Андрія Мельника, Степана Бандери та Соханського! Або чи Андрій Федина, інж. Базилевич та Павло Білосюк згодяться понести „великі конsekvenції” за свою зраду проти мене та приняти виклик на двобій для добра укр. народу, повернувшись на укр. землю? Цей виклик я зробив для порівнання наших сил: я — це борець, вони — ледарі.

Приглядаючись до справи з ком. Юревичем з віддалі 21 років, бачу, що тут потрібні деякі вияснення. Сама ідея: її скопив я зі шкільних лектур „Конрад Валенрод” Міцкевича та „Іридіон” Красінського. Убивати конфідентів, то це не запобігає злу:, але дати наказ боєвикам, щоб приймали предложення польської поліції, а потім її стріляли — це правильне лікарство на зменшення зради серед українського народу. Безличність польської поліції була дійшла до того, що вона робила облави на молодих людей у Львові, предкладаючи кожному платну „службу” за вістки про укр. справи (Карпин). Перед мною польська поліція предкладала „службу”: Коссакові, Яновові, Сінгалевичеві, Равликові та іншим (Проф. Старосолльський в часі моєї розправи зробив був внесок, щоб цих людей покликати на мою розправу на цю обставину, що ком. Юревич також їх намовляв до зради, але польський суд цей внесок відкинув).

„Ідейно” до ком. Юревича я був добре підготований польськими лектурами та Декальогом ОУН. До цього потрібно ще нагоди та відваги. До ОУН я вступив, щоб стріляти ворогів укр. народу, а не задля рефератів, дискусій, чи любовних пригод з дівчатами. З Данцигом я плянував час від часу іти на замахи в Польщу. Коли ком. Юревич зробив мені предложення, то я не хотів вірити, що він сам лі-

зе в мої руки. Він числив на то, що з мосю обіцянкою він має мене в руках; я числив на його смерть: „не може павук запускати своїх сітей на льва, бо лев павука стопче, а сіти його порозриває”. Тут однаке прийшла третя сила — ОУН, яка мені все попсуvalа та була причиною, що я програв. Я обчислив, що тільки припадково я „випливу на чисті води” перед укр. народом, тому що такої справи ще ніколи не було та ніхто мені не повірить, що я в цій справі не згрішив. Я числив однаке, що це питання вирине пізніше напр. як мені буде 45 років життя. Коли в Данцигу я стрінувся з підозрінням, то я ані неморгнув, бо це було мені на руку — це збігалося з мосю охотою до боротьби. „Хай вони — Базилевич, Федина, Білосюк — брешуть, а я, повернувшись зі замаху, буду мати підставу викликати їх на двобій для добра укр. народу, себто кожен з нас піде на якийсь замах в Польщу, і тут виявиться, що вони напроти мене є тхорами: значить — їх підозріння є випливом їх нужденності.

Такі справи, як моя з ком. Юревичем, є дуже небезпечні для молодого, недосвідченого чоловіка. Коли я повернувся на келію по нічній розмові з ком. Юревичем, тоді щойно я зауважив своє пропаще положення. „Як можливо за одну годину здобути собі програму на ціле життя?” — раздумував я до ранку. З цього роздумування, я чув, як я западався десь в невідоме. В душі жовтим кільцем згromаджувались мої сили довкола ком. Юревича, щоб його знищiti; рисую я графічну статику на політехніці, рука нерухоміс — тишина — і кільце жовтих сил звужується довкола ком. Юревича чимраз більше. До душі над лівим оком вдираються у виді темних хмар якісь сили та займають становища: „приятелі це, чи мої смертельні вороги?” — питается думка. Жадної відповіді — безоглядна тишина в душі, а іншим разом пекельна лють, якої я від давна вже не чув (від мого виходу з Вижнян). Цей душевний стан стоїть на перешкоді всякий буденній праці, допроваджуючи душу до головної люті: — і тут нема для такого чоловіка рятуunkу, бо він має до вибору тільки 2 дороги — умово захорувати (ці сили бути в підставу мозку) або убити спричинника цього душевного заколоту. Душевну лють викликує неясне положення та хвилева безсильність; я знов, що я виграю, здобуду душевний спокій, якщо я „втягну револьвер до ком. Юревича”, себто його убю. Це була вимога моїх душевних сил. Коли я не відважуся виступити до боротьби з ком. Юревичем та його агентами, тоді я сам для себе є? Це було причиною, чому я в Данцигу мовчав — мені міг допомогти тільки відважний провідник, а не балауни — „ідеольоги”.

Крім цього я мусів отворити новий „фронт” проти Фе-

дини, Базилевича, Білосюка, які, керуючись своїм підозрінням, могли мене забити після правила Леніна: Коли серед 100 людей знаходиться один ворог революції, про якого Ленін не знає, тоді треба знищити всіх 100, себто 99 невинних і одного винного. Такий погляд був поширенний серед членства ОУН. Я знав всіх націоналістів в Данцигу. Питання стояло, чи пустити мене вільно зі загрозою видачі цих людей польській поліції, чи убити. Розв'язка Леніна є недокладна, бо можна убити 100 людей, а всетаки ворог врятується, бо ним може бути щойно 101 чоловік, есбо Ленін; бо таке правило є в кожній революції.

Інше поняття про боротьбу має борець, а інше балакун, який начитавшись різних кіжок про „геройства”, виробив собі „ідеалістичний” погляд про свою „моральну” вищість. Мужчина вступає до ОУН, щоб стріляти ворогів, він з правила за провідні становища не змагається (Мікадо хотів зробити мене повітовим ОУН, але я не згодився; а районового він надав мені проти моєї волі, бо я ще був /не упорався з Винниками). Балакун вступає до ОУН задля рефератів, дівчиноньки, грошей ОУН; він застас провідне становище в ОУН необнятим — він його „обсаджує”, сам дивуючись, яким то чином він наказує босвикам. Вкінці додумується: „де Воля Нації, яка знає вартість кожного українця, призначила його, балакуна, в своїм містицизмі на провідне становище”. Звідси балакун держить голову догори, згорда поглядаючи на Масу. То, що балакунський складник укр. народу є відповідальним за наш неуспіх за останніх 6 віків, йому навіть не сниться.

Босвик ОУН думає, що його провідник визнається на бійці, боротьбі ліпше від нього — звідси його мовчанка, бо він знає, що на полі боротьби добра порада — це половина успіху. Коли б я був знав, що Федина — це боягуз, тоді я був би ком. Юревича спрятав на власну руку. Готовим душевно на замах, себто зустріти всі небезпеки, полушені з тим, — я був щойно біля 10. квітня, коли відвідав Бобкова. Кілька разів ходив я під комісаріят у Львові і, ставши за кіоском, обсервував рух на вулиці, виробивши собі яких 6 плянів діяння.

Якщо б я був виїхав до Данцигу зараз 23. березня, тоді я був би викликав підозріння в ком. Юревича, який слідив мене своїми агентами (2 рази я таке слідження зауважив); комендант вин. постерунку, Дзескан, кликав мене на постерунок. Мої пляни вимагали, щоб я був до свят у Винниках.

Яуважав за вистарчаюче серед тих обставин повідомити Федину поштівкою про моє арештування.

Щодо моого вияснення про родичів, то я щойно за третім разом про це сказав у своєму звіті, тому що Білосюк ви-

кликав мене за місто і цим мотивом я думав собі помогти. ОУН цей рід боротьби, який я примінив до ком. Юревича, голосила своїм Декальгом; попавши в руки ворога, очевидно, я думав про своїх родичів, що їм буде неприємно під Великдень мати когось у в'язниці. Значить, це могло мати вплив на моє рішення, але цей вплив не був суперечним з Декальгом, проти чину, — він ішов по лінії Декальгу. Таких причин, чисто особистого характеру, було в моїй душі безліч напр.: у в'язниці ніхто ніколи не хотів перебувати, стид, що за дурну „літературу” треба сидіти, втрата часу до студій, втрата нагоди зустрітись зі своїми численними приятельками ітд. Чим таких причин — народного і особистого характеру — в душі є більше, тим борець кріпше держиться в боротьбі. Бій під Берестечком ми програли, бо чернь не хотіла битись, підозріваючи Хмельницького, що він знов не додержить своїх обіцянок надати їй повні права козаків.

Розмовляючи з ком. Юревичем, я про родичів не думав, я взагалі не знаю, що це є родичі, бо мене виховували чужі люди. Коли я бачив, як мої ровесники сердечно вітались зі своїми родичами, я завсіди підозрівав їх в нещирості та поетичній облуді. Однаке я належно оцінював працю своїх родичів, не беручи їм за зле то, що вони мене лишили, виїхавши на працю до Америки. У Вижнянах я дав собі раду, ставши постражом своїх ровесників; то само у Львові. Я на селі ніколи не хотів би жити, бо на селі біда; мої роличі свою працею уможливили мені вийти в люди.

Найбільший безпосередній вплив на моє рішення мав, мабуть, мій намір утекти Ходаневі з трамваю. як цей віз мене на комісаріят з Головного Двірця. Тоді Ходан їхав на задній плятформі, а я з мундурованим поліцаем на передній. „Сильний удар в лиці поліцая, скок з трамваю в найбільшому бігу і зникнення в бічній вулиці” — думав я весь час дороги. Боротьба в душі ішла 50 : 50; вкінці я рігнувся не втікати, бо на хідниках був свіжий, ховський сніг. На келії я роздумував про свій намір утечі і чув тягар на душі від цього. Коли ком. Юревич пізніше сам запропонував мені вихід на волю, то це було малим ризиком в порівнанні з попереднім.

Інша річ намір, а інша річ перевести намір в життя. Вже така мала річ, як перескочити відповідно широкий рів, викликав в охотника мовчанку: він розганяється богато разів, але мовчить — жадної заяви не робить; бо найліпшою заявкою буде, як він перескочить. То само лещетар, який задумус з'їхати з високої гори, вкритої лісом; то само дружина копаного м'яча, яка вийшла на грище проти сильно-го противника ітд. Про цей душевний стан змагуна знає кожен змагун; про него не знає тільки балакун. Подібно

мається з борцем: коли ним керує борець, тоді цей є великою поміччю для першого; коли борцем керує балакун, тоді це означає ганьблячу загибель для борця. Про це свідчить ціла історія ОУН, де балакун або дезертир вислав боєвиків на напади або замахи.

Балакун, щоб закрити свою неужиточність в ОУН, назав себе революціонером, тоді, коли ми не є революціонерами, а народними борцями; боєвик у в'язниці ніколи не назав себе революціонером.

Щодо реабілітації, то я не сказав, що її приймаю, бо я питав: „А реабілітація яка?”, себто я то брав, на що їх було стати, думаючи собі з них зажаутувати по моїм повороті зі замаху, наче б вони не розуміли добре Декальогу. (Базилевич уважав себе за дуже сильного ідеольога).

Христос сказав: „Добрий пастир кладе за своє стадо тіло і душу”. Моя справа з ком. Юревичем є справою такого доброго пастыря, де грозить не тільки смерть для тіла, але також заглада душі. Виступти проти ком. Юревича змусили мене душевні сили, прихильні укр. народові; мій виступ викликав підозріння серед українців та брехню у ворога; мою честь змішано з болотом за поміччю ярославів-чижів і цим прогнано з моєї душі ці, прихильні укр. народові сили. Я остав сам. Якщо б я не був дослідником з уродження, тоді я душевно пропав, бо мені забракло б цілі до життя.

Ось так закінчив я першу частину свого Звернення, а тепер переходжу до другої частини, себто до справи Роздору.

Хребтом кожного боєвого об'єднання-війська, підпілля — є вірність проводу членству об'єднання. Поставити тхорів, зрадників на чолі такого об'єднання значить зломити йому хребет. Вікінги присягали своїм провідникам на вірність, а ці їм; за зломання присяги карали смертю. Українські князі не кидали свого війська в небезпеці, а боролися та гинули разом з ним. Це бачимо на прикладі Олега Вітшого, Святослава Завойовника, Мстислава, який поборов Редедю, касожського князя, у завзятому двобою на очах свого війська та богато інших. Зопорозьке військо здобуло свою безсмертну славу завдяки цій головній чесноті борців: борець є вірний борцеві до смерті. За зле керування боєм Запорожці карали своїх гетьманів смертю; так згинув під Хотином гетьман Бородавка за то, що вислав за Дністер кілька козацьких відділів, не подбавши про вчасний їх відворот перед турко-татарами, які ці відділи знищили; на списках згинув наказний гетьман Барабаш за то, що провадив реєстрових козаків проти Богдана Хмельницького ітд.

Загибель укр. підпілля можуть спричинити тільки де-

зетири на чолі цього підпілля. Такі дезертири є головними розплідниками зради серед членів цього підпілля. Тому ворог старається намовити (чи настрашити) провідних людей укр. підпілля до утечі за границю. Його добро вимагає, щоб він дав їм вільний вихід за границю навіть тоді, коли вони попали в його руки. Така утеча провідників підпілля спричиняє загальне зіпсування серед членства ОУН і воно покидає масово підпілля. Значить, ворог осягає при помоці дезертирів то, що коштувало б його довгі роки завзятості боротьби та численних жертв при вірності проводу підпольним членам. З тої причини кожен дезертир на чолі підпілля є найбільшим шкідником цього підпілля, його головним провокатором — він спричиняє звиродніння підпілля; бо виганяє з рядів Організації боєвий складник народу, притягаючи тільки слабину — матеріал на зрадників. Вкінці таке підпілля завмирає, себто стає без членів-борців. Коли укр. підпілля хоче рятувати себе від загибелі, воно мусить покарати на смерть Андрія Мельника, Степана Бандери, Миколу Лебедя та Боровця-Тараса Бульбу за утечу з поля боротьби. Кожне військо карає дезертирів за смерть, а вони хваляться, наче б були командирами УПА...

Закони підпілля є дещо інші від законів інших об'єднань. У звичайному товаристві провід вибирають всі члени, у підпіллі звичайно одна особа добирає собі членів проводу — їх назначає, а ту особу хтось перед тим покликав, себто також одна особа, а не загал. З цієї причини до проводу дуже легко може дістатись слабина або провокатор. І це є правилом кожної революції, кожного підпілля: на чолі російських революціонерів-босвіків стояв 10 років провокатор Азеф; найбільший приятель Леніна — Маліновський — був провокатором, боєвим референтом УВО-ОУН був провокатор Роман Бараповський, який 4 роки видавав боєвиків в руки польської поліції; на Шлеську 1935. р. повстала гітлерівська підпольна організація, яку цілу видали її провідники (4000 членів!) в руки польської поліції ітд.

З цього бачимо, що провідниками підпілля звичайно є припадкові люди — це не боги, як помилково дехто думав. Звідси найголовніше питання: Як рятуватись підпіллю на той випадок, коли в його проводі опинився провокатор або слабина, себто боягуз або злодій? Це дуже важко є усунути ледаря з проводу, бо він обсаджує всі чолові становища своїми приятелями або підкупленими ледарями. Внаслідок цього хребтом-скелетом Організації стають провокатори, бо можна доказати, що кожен ледар у проводі підпілля з початку є несвідомо на услугах ворога, себто його союзником в боротьбі з членами ОУН, що пізніше стає свідомим зрадником, побираючи за це гроші від ворога.

Тільки при помочі боєвих законів та Верховного Суду можна підпіллю врятуватись від зрадників та ледарів у проводі. Боєві закони подавали б обов'язки тимчасових людей на провідних становищах та автоматичні кари на них за невиконання цих обов'язків; Верховний Суд мав би право і силу усувати членів проводу ОУН, УПА. Той Роздор, якого ми є свідкамми вже 15 років, повстав тому, що в УВО-ОУН ніколи не було боєвих законів та Верховного Суду, який карав би злочини провідників супроти членів Організації. 1939. р. Андрій Мельник не хотів розглянути справи Степана Бандери, який доставив йому докази, що полк. Сушко, Ярослав Барановський, Сеник та інші члени проводу ОУН за границею — це зрадники, провокатори. Я знав сотки укр. націоналістів, з якими я сидів у в'язниці, а за справу яких треба б покарати провід ОУН за границею на сотки разів кара смерти за зраду-свідому, чи несвідому. Андрій Мельник не міг покарати своїх „соратників”, бо цим був би пошкодив сам собі — був би завалив свою дезертирську філософію володіння...

Дезертир на становищі провідника підпілля (УВО — ОУН) є владозлодієм себто він при помочі змови з іншими ледарями евакував провід Організації. Провід Організації належиться працівникам, а не славним дармоїдам, бо тутходить о виконання обов'язків супроти членства, народу. Жаден чесний чоловік не потрапить керувати Організацією зі заграниці при помочі післанців; і не тільки Організацією не потрапить чесний чоловік керувати, але якимбудь іншим товариством, чиурядом, напр. львівський єпископ не потрапить керувати своєю епархією з Берліну, бо який би митрополит дав на це свою згоду? Колись англійські вікарії сиділи в Римі, а працю за них в Англії виконували їх сотрудники, це викликало невдоволення працівників на дармоїдів і було одною з причин під роздор між Англією а. Римом. Учитель гімназії у Львові не потрапить викладати укр. мову з Берліна, бо який директор на це згодився б? Генерал не потрапить керувати дивізією війська зі заграниці, бо якій державі здався такий генерал? Я не потрапив би керувати районом ОУН у Винниках, перебуваючи в Регенсбурзі ітд. Тільки ледар усе потрапляє на злодійській підставі: він поширює при помочі своїх платних слуг — „референтів” та власних часописів брехню про свій патріотизм та вірність укр. народові. А виявиться його зрада, тоді він її скідає на сипачів: Євген Коновалець, видавши архів т. зв. Сеника в руки ворога, скинув свою вину на сипачів Варшавської розправи. Злочином Коновалця було заłożення архіву, в якому містились всі таємниці УВО — ОУН. Жадному підпільнникові у Львові не впало б до голови творити такий архів, який скорше чи пізніше

влав би в руки ворога. Коновалець стільки разів заслужив собі на смерть, скільки було прізвищ в архіві; і він був би кари смерти не уникнув, якщо б в ОУН був Верховний Суд. Вина Сеника полягас тільки в тому, що він легкодушно згодився берегти річ, якої не можна зберегти. Степан Бандера видав при помочі свого післанця, Горбового, в 1940. р. весь провід ОУН у Львові — біля 200 провідних членів. Свою зраду Степан Бандера скинув на Горбового та Максимова, красного провідника ОУН. Обов'язком Бандери було бути у Львові, а не послуговуватись слугами — Горбовий не виконував свого обов'язку, тільки виконував обов'язок за Степана Бандеру. Якби тут був Верховний Суд, тоді він покарав би Бандеру на кару смерті 199 разів, а Горбового раз за легкодушність. Бандера видав Горбовим Максимова в руки НКВД, яке має способи вирвати силово з душі всякі таємниці і від кожної одиниці... Пересічний член ОУН не віддержить мук НКВД, якщо це останнє має докладні відомості про його діяльність в ОУН. Лад в суспільноти, об'єднанні керується на пересічного члена щодо чесноти; злочинцем є той, що доконує вчинків нижче чесноти пересічного члена. Значить — за т. зв. всипу Максимова треба карати знов тільки Степана Бандеру, якого ніхто не змушував до провідництва — він сам „об'явився” — та якого обов'язком було бути у Львові.

За чиї гроші живе дезертир-владозлодій на чолі ОУН за границею? — За організаційні. Значить, він краде гроші УВО-ОУН, добуті над ворогом або зібрані членами УВО-ОУН серед укр. народу, спихаючи цим тих членів до рот звичайних бандитів або мантій: робить собі з них своїх слуг без їх відома, бо ці ішли на напади тільки для того, щоб за здобуті гроші узбройти УЕО-ОУН, весь укр. народ, та збройно вирвати укр. народ з неволі чужих народів, а не годувати шкідників за границею. Хто з боєвиків УВО-ОУН ішов би на напади на ворожі пошти, знаючи, що добуті гроші підуть на удержання дармойдів за границею?

Коновалець, Мельник, Бандера, Лебідь не завели загального узбросння в револьвери членів укр. підпілля; вони не заложили укр. військової школи, а ширili тільки ідеологію про „вищість духа над матерією”, щоб тим легше осягнути свою дезертирську ціль.

У в'язниці стрінув я сотки членів ОУН — всі вони не вміли стріляти з револьверів або їх взагалі не бачили. Не диво, що вони потерпіли невдачу, змарнувавши собі тільки життя. Замість користі укр. народові — вони принесли тільки велику втрату. Мицикові по забиттю Бережницького затягся револьвер. Де другий револьвер? — Не було. Білас-Данилишин: одному затягся револьвер, другому не стало набоїв. Де другі револьвери, відповідна кількість на-

боїв? — Не було. В Городку при нападі на пошту боєвики, не вміючи обходитись з револьверами, перші почали стрілянину та постріляли своїх. Біласові, який стріляв до Мотики, затяvся револьвер. Біді дали боєвика на охорону, який не вмів обходитись з револьвером.

Значить — у проводі УВО-ОУН полковники (Євген Коновалець, Сушко, Сціборський), генерали (ген. Капустянський), сотники, а військо їх не вміло стріляти... Чому? Кожен боєвик потребував їх тільки до першого свого виступу, думаючи, що вони є знавцями боротьби і він богато від них навчиться; бо в далішому кожен мав свої пляни — стати командантом ОУН та побити Польщу, як це колись вдалось Богданові Хмельницькому... Молодий чоловік, як має 15 років життя, то хоче служити „тільки” генералові, як має 25 років життя, то хоче наказувати „вже” генералам. Якщо вони — Коновалець, Капустянський Мельник та інші — виконали були свій обов'язок супроти боєвиків УВО-ОУН і ці мали успіх, тоді ці боєвики пішли б в підпілля та поважно взялися б до Польщі. Тоді вони силою обставин побачили б, що в підпіллі конечно завести боєві закони та Верховний Суд, щоб не допустити до кровопролиття. Одначе тоді вийшло б шило з мішка: Пощо сидять заграницею оді Коновалець, Капустянські, Мельники і тов.? Хто їх висилав за границю? Яка користь з них для укр. народу? За чиї гроші вони проживають? Самі суттєві питання для борця, який завсіди знає для дезертира тільки кулю в лоб: кожне військо карає за дезерцію розстрілом.

Звідси бачимо, чому владозлодій не хоче вишколювати боєвиків ОУН у військовому знанні — він би їх скоро втратив; боєвик має охоту до бійки, а владозлодій прикидається знавцем боротьби — боєвик не має знання боротьби. З хвилиною, коли боєвик здобуде знання, — він перестане підчинятися владозлодієві - дезертиріві, знаючи, що цей знищить його при найближчій нагоді зі страху перед суперництвом. Сьогодні я маю більше знання про способи боротьби укр. підпілля, ніж ген. Капустянський, полк. Мельник, Степан Бандера чи Лебідь Микола; вони навіть не бачили моск. большевика на очі, не мають найменшого поняття про його підступи та хитрість, — а побираються проводити укр. підпіллям.

Владозлодій підступом — при помочі патріотичних кличів — втягає молодого чоловіка до боївки; посилає його не-вишколеного до боротьби з ворогом тільки в тій цілі, щоб цей потерпів невдачу: згинув або попав на довгі літа до в'язниці. Такий боєвик, зраджений владозлодієм, стає тепер рекламою для владозлодія перед укр. народом; бо загал, необізнаний в обставинах боротьби підпілля, при часописній рекламі владозлодія, думас собі, що цей Коновалець, Мель-

ник, Бандера, Лебідь мусять бути вартісними людьми, коли на їх наказ ідуть борці на смерть. Причиною, чому члени УВО-ОУН-УПА ідуть до боротьби та гинуть, не є заклики дезертирів, а то, що вони не хочуть жити в неволі чужого народу та хочуть рятувати укр. народ від загибелі. І тут кожен тягне своїм борецьким прикладом ціле своє середовище, з якого виходять все нові охотники до бою з ворогом. Напр. мене „тягнули” за собою Біда, Мицик, Данилишин: „Це мої ровесники — тепер на мене черга виступити” — думав я.

Ось так я доказав, що дезертир на чолі підпілля в боротьбі члена ОУН з ворогом мусить виступати як зрадник, як найліпший союзник ворожої поліції: ѹому ходить, щоб жити з крові босвика, а ворогові ходить, щоб знищiti босвика. Обі сторони мають ту саму ціль. Дезертир-владозлодій на чолі підпілля — це провокатор незалежно від того, чи він має порозуміння з ворогом, чи ні: коли не має, тоді він є найгіршим родом зрадника, бо при даних втратах по стороні народного доходу брак зліденини — конфідентської платні; а за ним в гієрархії ледарів іде зараз платний зрадник.

В Данцигу я переховував 8 револьверів; при передачі їх Федина мене перестеріг: „Я вам виразно зазначую, щоб ви не сміли випробовувати револьверів”.

Дезертир у проводі підпілля — це многогрannий ледар: він є владозлодієм, ошуканцем, злодієм організаційних грошей, провокатором, агентом кількох поліцій, клеветником (кидає підозріння на невинних членів ОУН), людоїдом, який живе з крові босвиків ОУН-УПА: загально — він не бажає собі успіху укр. народу, себто цього успіху, щоб укр. народ підняти на вищий рівень борецької чесноти, бо борецька чеснота виключає володіння дезертира. Він чус відразу до праці, він мусить бути ледаром; чесний чоловік живе з праці власних рук — він любить працю, бо праця — це одиноче джерело чесноти.

Дезертир-владозлодій — це головний наш критий ворог. Він втягає до підпілля не тільки слабий волею складник народу, але навіть підозрілих людей, щоб мати „під рукою” готове виправдання на той випадок, коли б ѹому поховзнулась нога; він є батьком кожного конфідента, провокатора, яких дуже легко викрити при помочі босвих законів. Дезертир на чолі підпілля — це підсоння для появ всякої підлости в народі; це головний розплідник зради в народі, підпіллі.

Провокатора Бараповського можна було викрити зараз на початку його „кар’єри” при нападі на пошту на вул. Глубокій 1928 р. Коли зійшлися босвики на пошті, не явився їх провідник, якого Бараповський обіцяв вислати; вони на власну руку зробили напад. За п’ять хвилин прибула польська поліція автами, треба було утікати. За одну годину всі уча-

чики були арештовані дома. В слідстві Бараповський приходив до боєвиків на бачення, хвалив їх за геройство та заживав їх до видергливості; на поліції ж писав протоколи про ролю кожного з учасників в часі нападу, підписуючи ці протоколи прізвищем учасників нападу. Боєвики з початку до нічого не признавалися; щойно цими протоколами Бараповського польська поліція змусила до признання Мироша. За Мирошом призналися всі інші учасники нападу. Мирош вийшов „сипачем”: провокатор Бараповський знайшов собі жертву серед жертв. Присуди: від 6 до 12 років в'язниці. Щойно 1933 р. правда вийшла на яв на розправі Бараповського. „Я на всякі способи передумував цю справу” — говорив до мене Ординець, учасник нападу (12 років кари), в Равічі 1935 р. — „і не міг дійти кінця; бо приймім, що Мирош силинув (який відсидів 8 років у в'язниці), тоді — хто видав Мироша та де поділись ці протоколи, які читав Мирош, а які його обтяжували та були підписані іншими учасниками нападу? По розправі Бараповського все мені є ясне”.

Якби в УВО були боєві закони, тоді провокатор Бараповський дістав би за підготовку нападу на пошту стільки разів кару смерті, скільки він боєвиків запхав до в'язниці; і тут був би кінець його провокаторської діяльності. Провокатор для владозлодія — це найліпший слуга, бо його „тактика” підходить під „тактику” владозлодія.

Владозлодій є проти боєвих законів, бо перед законом всі є рівні, а він голосить, що є „Маса і Провід” та що „Вождь є безвідповідальний перед Масою”, себто владозлодій не хоче відповідати за свої злочини, бо який ледар колибудь хотів відповідати за свої злочини? Тільки чесний чоловік узнає відповідальність за свої вчинки. „Критика по виконанні наказу” — каже владозлодій, бо він знає, що його наказу боєвик ніколи не виконає. А при війську учили ген. Капустянського, полк. Коновалця, полк. Мельника, що злого наказу не вільно виконувати...

Владозлодій зробив Дмитра Донцова батьком укр. націоналізму, хоч це не відповідає правді; бо рух хлопоманський на Україні, а народовецький в Галичині повстав ще перед народженням Донцова. Дмитро Донцов, вічний утікач, не надається на батька для укр. визвольного руху, бо тут потрібний такий батько, що не утікає перед трудами боротьби. Це за прикладом Донцова потягнуло кілька сот тисяч українців на чужину на велику школу для укр. народу. Це за прикладом Маркса, Леніна здалось 4 міліони бійців ЧА в першім році П. світової війни. Всі розстріляли бійців за дезертирство — це провокація Джугашвілі, бо хто робить мавзолей дезертирові, той мусить числитися з появою численних дезертирів в армії. В борецькій чесноті нема зглядів. Американці можуть легко побити Москву, якщо кинуть клич між бійців

ЧА, щоб ці ішли слідами Маркса, Леніна та втікали за границю — до Швейцарії або Англії, і в цьому вони не провиняється супроти „радянської батьківщини”.

Християнство стоїть тому твердо вже 2000 років, бо його визнавці ідуть слідами Христа, великого борця, який не втік з поля бою за поширення чесноти серед людства.

Владозлодій голосить жадобу влади, щоб при помочі такого ледачого клича наскликати до ОУН як найбільше ледарів. Жадоба влади була причиною упадку княжої держави (міжусобиці), вона завалила козацьку державу (руїну) та УНР 1918 р. (отаманія); вона є причиною Роздору в наші часи. Ледар пнється до влади за всяку ціну, бо він сподівається при помочі влади задоволити всі свої інстинкти; чесний чоловік, досвідчений у суспільній праці, нерадо думє за участь у владі, бо він від неї нічого не хоче вкрасти, поставивши собі за ціль життя жити тільки зі своєї праці, а не бути суспільним молем. Якби були боскі закони та Верховний Суд, тоді вони понаганяли б з ОУН „владолюбних” та змусили працівників заняті провідні становища. Члени УВО в Равічу під проводом Атаманчука жили спокійно наче одна родина цілими роками — ніколи не сварились за владу, але вони сміялися з волонтеризму, жадоби влади. Члени ОУН в Равічу жерлись наче скажені собаки за владу (Скоп'юк, Урбан) та давали накази до бойкоту за дрібниці (Богун, Мирон); вони відбирали „владу” від членів УВО без мужеського стиду (Богун від Атаманчука, Коссак у Бронках від Дачишина).

Балакуни відсували босиків від Організації, бо ці, образившись, ще у в'язниці відходили на бік (Дачишин).

Владозлодій підшукує такі свята та академії, які допомагають йому ошукувати членство ОУН - УПА. Напр. святыми в честь Петлюри, Коновалця ми посумо укр. молодь, бо це були необов'язкові люди — вони повтікали з поля боротьби. Постанова Укр. Національного Союзу була не робити повстання проти Скоропадського; три дні пізніше Петлюра, Бінниченко, Коновалець та Андрій Мельник, замісць іти боронити Львів перед Польщею, зломили цю мудру постанову, ставши анархістами та поваливши цим укр. державність. Це вони викликали отаманію, яка знищила УНР. Петлюра без суду казав розстріляти полк. Болбочана, Коновалець дир. Бабія. Постанова уряду УНР була, що він лишається в Україні; пополудні цього самого дня Петлюра втік до Польщі, а всі інші члени уряду остали та бились дальше з большевиками (Ісаак Мазепа, б. прем'єр УНР).

Варшавський договір Польща зломила Ризьким договором з большевиками 1921 р. Петлюра на це не зареагував, не виповів важності Варшавського договору, який був головним атутом Польщі в спорі з урядом ЗУНР на раді амбаса-

дорів 15. березня 1923 р. Старші віком українці пам'ятають Декларацію вірності Росії, поміщену в Українській Жизні, яку редактував Петлюра, в 1914 р., а яка наробила укр. справі за границею „дуже великої шкоди” (В. Дорошенко). Петлюру забив жид Шварцбарт за погроми жидів; є доказано, що Петлюра був проти погромів, а всетаки він поносить за них відповідальність, як рівно ж він поносить відповідальність за завалення укр. держави; святами в честь Петлюри ми підбурюємо українців проти жидів, які в зasadі не є ворогами укр. держави (жиди в Галичині 1918 р. стали по стороні українців проти Польщі). Петлюра — це великий легкодух (освіта 1 рік філософії у Львові), на головного отамана війська він не надавався, бо перед тим він не служив ані дня при війську: військовики радили йому, щоб заняти в липні 1919 р. Одесу, а Київ лишити червоним та білим москалям, щоб взаємно різались, — він не послухав і програв. Якщо б тут був Верховний Суд, тоді цей покарав би його на розстріл, а так він уходить за героя.

Вправді є велика скількість українців з Наддніпрянщини, які цілком з'циро з п'єтизмом думають про Петлюру, як про народного мученика, — це ті, які дістали посади в польській армії або інше догідне приміщення в наслідок Варшавської догоди. Дійсно для них Симон Васильович Петлюра — це великий добродій, але хай вони справедливо розсудять, чи він надається їхнім синам до наслідування. Всі величини кожної революції — це не величини, а припадкові дураки в державних справах або військових. Це відноситься до Леніна, Троцького, Сталіна; до поручника Тугачевського, що загнався без постачання під Варшаву і програв; до сержанта Будьонного на чолі кінноти; до Пілсудського, який за один день став бригад'єром; до лихих австрійських поручників, які попали до рос. неволі, а в часі революції стали за одну ніч полковниками, як Євген Коновалець, Андрій Мельник, Сушко та багато інших, а між ними мій знайомий десятник УГА, який за ніч став сотником УНР. У львівських боях 1918 р. по польській стороні не було жадного воєка, нижчого рангою від капрала (злодій ф. Емерле — учасник).

ІІ. світова війна виявила повну беззвартіність Ворошилова, Будьонного та інших рев. героїв з „великим Сталіним” на чолі у веденні війни; без військової освіти не можна далеко зайти у провадженні війни.

Папа Римський дуже дбайливо підшукує святих для католицької церкви: такий святий не сміє мати за собою тіни злочину та мусить свою чеснотою вирізнятись понад загал. Подібно мусить бути з народними святыми: вони не сміють бути в борецькій чесноті дезертирами. Військо — це головна підпора держави, звідси військові (борецькі) чесноти

треба ставити на перше місце, щоб цим підготувати основу цій державі. Хто дезертирові уладжує свято, той в зародку валить цю державу. Свята підшукувати тільки для таких подій, де є слідуючі умови: провід виконав свої обов'язки, нарід знаменито списався, осягнено ціль. Напр. свято 1. Листопада — це взірцеве свято, бо осягнено ціль по короткій підготовці без проливу крові та зради. Дмитро Вітовський знаменито тут списався: він за ніч збудував державу, маючи проти себе 2 ворогів — Австрію та Польщу, які могли його знищити; Петлюра-Коновалець за ніч завалили УНР дня 14. листопада 1918. р. Він весь час бився на фронті — вони: один здався до полону, другий ані дня не служив при війську. Коли Вітовський бачив, що події у львівських боях вириваються йому з рук, він чесно уступив; бо він знов, що нема більшого ледаря-„різника” свого війська над провідника, якому в наслідок змушення чи інших причин вирвалася контроля над боєм, хоч Завадович це бере йому за зле... Вітовський дістав інше призначення — став військовим міністром, а Петлюра мав повно „бунтів” отаманів, яких натворив; то само Коновалець (опозиція в красівім проводі ОУН — Габрусевич, Коссак та інші, група „Зов”). Вітовський згинув як міністер війни при виконуванні своїх обов'язків — вони на утечі за границею.

Також треба надуматися, що зробити зі святом Крут. Тут провід укр. держави не виповнив своїх обов'язків, піславши до бою невишколених студентів, а навіть 14-літніх хлопців. В часі бою їх старшини повтікали, а вони замість відступити з боєм, поставили опір величезній перевазі та непотрібно згинули. Це був брак знання військових законів, а не безумство, так само, як я пішов на замах, не вміючи обходитись з револьвером. Владозлодій при помочі такого свята піддає боєвикові думку, що датися зарізати ворогові — це найбільше геройство, найшляхотніший подвиг. „Глухий” скликав на партизанку 1944. р. б. 80 боєвиків, які не мали жадної збрії при собі (новітє сцизориків не мали) та заляг з ними в збіжжі біля Дмитрович, готовуючись мабуть ніччу до нападу. Поляки в селі зауважили „партизан” та почали узброюватись у залізні вила; відважніші підійшли до збіжжя. Тільки завдяки притомності укр. учителя не дійшло до нових Крут, який, зор'ентувавшись в положенні, змусив Глухого до розпущення боєвиків (Губка). Цей учитель оповідав мені цю подію з величезним обуренням на глупоту Глухого, але це несправедливо — це наслідки свята Крут: я також був таким дураком під проводом Федини.

Взірцевий борець нікому не дається набити, але він вміє добре стріляти та добре узбройтися. Української держави не збудують мученики, тільки вбивники народних катів. Нема героїв, є тільки борці і дезертири (мужчини і ба-

лакуни — люди обов'язку та ледарі, необов'язкові люди. Героїв видумав дезертир на той випадок, що, коли б його хто запитав, чому він, дезертир, не є героєм, — цей міг скромно відповісти: „не кожному судилось бути геросм...”

Владозлодій зробився властителем Організації, володарем Макіявлі на велику школу її. (Володар Макіявлі — це владозлодій). Про це свідчать числа. УВО з початку була сильною; з втечею Коновальця за границю 1923. р. та задержанням її проводу у своїх руках вона почала скоро підупадати, так, що 1928. р. вона ледве „дихала” — польські часописи що разу співали їй „вічна пам'ять”. Не дивниця — в її проводі було двох провокаторів: полк. Сушко, красівий командант 1927-30. рр., та Р. Барановський, боєвий референт, 1928-32. рр.

1928. р. повстав Союз Укр. Нац. Молоді, опісля перетворений на ОУН. Коновалець вдалося підчинити ОУН під свою руку. Однаке тут скоро прийшло до непорозумінь: „Як погодити революціонера з дезертиром?” Коновалець собі порадив: одних підкупив платним становищем за границею (Габрусович, Стецько та інші), інших повидавав провокатором Р. Барановським, намовивши до „акції” (Коссак) або видав злою конспіраційною системою, чи своїми соратниками-провокаторами (Степан Бандера, Микола Лебідь), а інших постріляв (група „Зов”).

Після такої господарки ОУН начисляла в 1938. р. тільки 100 активних членів (1929. р. Боднарович обчислив ОУН в своїй „Молодій Україні” на 900) — Гайвас.

Кожен член ОУН, який просидів у в'язниці, знов, що наші справи стоять цілком зле — всі справи видають провокатори в проводі; члени між собою почали називати ОУН різнею-„шляхтузом” (Стойкевич). Кожен ставав з боку або бився з Польщею на власну руку. Коли Польща валила укр. православні церкви на Холмщині та Підляшші, тоді ОУН не віддала ані одного стрілу в їх оборону, хоч ці церкви можна було врятувати нищенням у відплату польських костелів у Галичині.

В проводі ОУН у Львові опинились цілком молоді люди: боєвий референт 1935. р. мав 19 років життя (А. Демкович-Добрянський). Що від них можна було вимагати?

З укр. громадянства ніхто не відважувався виступити проти Коновальця, бо його тесть, др. Федак, мав сильні впливи в УНДО та митр. Шептицького; на пачках для укр. політ. в'язнів стояло прізвище др. Федака. Коновалець під видом боротьби з уголовством тероризував укр. діячів (побиття ред. Мудрого). Прямою атакою на Коновальця ніхто не відважився вийти, щоб не пошкодити укр. підпіллю, хоч власне добро підпілля вимагало, щоб його усунути

з проводу. П'яткова система в ОУН вже була шкідлива в боротьбі з Польщею, бо легко розкривала (розконспіровувала) членів, а за боротьбу з НКВД нема що згадувати! Коновалець видав при помочі провокатора Валюха цілу УВО на Наддніпрянщині в руки НКВД.

Коновалець висилав боєвика на конфідента, сусіду цього боєвика (справа Пришляка, Голояда). Коли польська поліція страшними муками змусила цього боєвика до признання та видання спільників, він кричав: „низи сиплять!” (Бобків). Злочин Коновалця полягав в тому, що він не ставався закрити боєвика УВО-ОУН перед ворогом, а лишав його власній долі. Як повинно було бути? — Боєвика з Галичини післати на Волинь, а з Волинія боєвика до Львова. Чи і тоді знайшла б польська поліція його? Тільки при помочі провокатора в проводі ОУН; а якби була заборона по давати правдиві прізвища до проводу та місце замешкання, то й провокатор нічо не поміг би ворогові.

Ціллю 4. точки Декальогу було нагнати польській поліції матеріалу на конфідентів. При помочі цієї точки Коновалець втягнув богато членів ОУН в найбільшу біду, яка тільки існує в людській душі. Член ОУН мав тільки до діла з поліцією, значить, Коновалець давав йому вільну руку відносно польської поліції, під умовою, що це мас вийти на „добро справи”. Боєвик серед нічного допиту поривався на незвичайні комбінації, не будучи певним, чи це йому сниться, чи це діється наяві. Щойно рано він зауважував, що дався зловити Коновальцеві в засідку. Доказ: такий член потребує провідника, щоб визнавався на цьому роді боротьби, бо тепер в його душу закрадаються численні сумніви, а таких провідників Коновалець не мав. Дальша доля такого члена залежить від відваги: здобудеться на борецьку поставу, тоді він врятований сам для себе при зневажливому відношенні середовища до нього; коли йому за бракне визначної відваги, тоді він стає конфідентом, зрадником.

Жураківський уходив за конфідента перед польською поліцією, а в ОУН нападав на польські пошти. Після нього це було згідне з Декальогом. На розправі Данилишина-Біласа він добре держався. Щойно коли Соханські набрехав на нього, що він був польським конфідентом, а Коссак без суду відлучив його від укр. націоналістів в Бригідках,— він заломався та щось зізнавав до судді Валігурского цілими місяцями на поєдинці.

Березинський — після Ярослава Чижка — також був записаний в Соханського як конфідент: забив ком. Чеховського та згинув при нападі на пошту в Городку.

Думаю, що було богато інших боєвиків, які поступили після 4. точки Декальогу, а це я тверджу на тій підставі,

що в мене не було ані миті застанови з хвилиною, як мені впало убити ком. Юревича. Чому жаден з них не прийшов до Організації та не виявив свого поступку, як це я зробив? Причиною цього був брак боєвих законів та Верховного Суду, які давали би охорону такому членові перед своїми. Такий член знає з математичною докладністю, що йому ніхто не повірить та що ця дорога — це найпевніша дорога до ганьблячої загибелі. Чому я вибрав таку пропашу дорогу? Я мав ще чисто філософічну причину: Чи можна при здобуванні доброї цілі уживати злих середників, як це я ужив до ком. Юревича? (обіцянка, Сурма). Рішаючим чинником є тут душевне рівнання борця: тут стоять ком. Юревич і ті всі конфіденти, яких він ще укр. народові натворить (між ними може бути мій брат...), а тут малий предмет-Сурма та моя обіцянка, при помочі яких можна запобігти поширенню гріха та врятувати тих українців. Ясно — борець не довго буде надумуватись, а знищить безпощадно ком. Юревича, бо не тільки є грішником той, що доконує гріха, але кожен той, що мовчки приглядається ледачій роботі. Мій вчинок є найбільш чесним, бо я розкрив ледачу роботу Польщі, яка в гімназії вихвалялась, що є „Христом народів” — Міцкевич, Вінкельрідом народів — Словацкі, „Пшедмуржем Хшесціяньства” ітд., а в заплату від своїх я зазнав не одної зневаги, і це є доказом, що я не шукав жадної користі зі свого вчинку.

До УВО-ОУН приходили члени з чистим заміром, себто щоб допомогти укр. народові в його боротьбі з ворогами. З УВО-ОУН виходили члени провокаторами, конфідентами, сипачами, мучениками („героями”), владозлодіями. Чому? — Задля дезертирсько-злодійсько-провокаторської системи в УВО-ОУН. Візьмім Романа Бараповського: син священика, студент — вступає до УВО, щоб бити „ляхів”, нападає на пошти, попадає до в'язниці і тут є точка для чесного Романа Бараповського. У в'язниці є богато часу до надуми та нових плянів. Ті всі члени УВО-ОУН, які виходять з в'язниці, діляться на три частини: 1) ті, які постановили битись дальше з Польщею; 2) ті, які вже втратили охоту до такої боротьби, але мають ще охоту до праці, з якої думають жити — вони опинюються поза Організацією; 3) ті, які вже не мають сили до боротьби, ані до праці, з якої могли б жити — це матеріял на провокаторів та злодіїв Організації. Роман Бараповський набрався у в'язниці сухіт; в кожного в'язня є велика жадоба жінки — він очінівся з Гарасимовичівною, дуже гарною дівчиною-членом УВО (Ординець). Хто їх тепер буде удержувати? Бараповський знову то, що кожен старий член знає, а саме, що „Гора” (провід) вже віддавна обсаджені дезертирами, які тільки жили з того, що він з іншими здобув на ворозі — він був

їх „батьком”-кормителем, нічого про це не знаючи. Чому йому, Барановському, не удосконалити методи Євгена Коновалця, побираючи за це від польської поліції платні? Чоловік стає ледаром не з незнання, а з вичерпання своїх шляхотних сил; тоді в душі остають тільки ледачі сили при старому, чесному прізвищі. Ця небезпека грозить кожному, чи він ген. Капустянський, полк. Коновалець, полк. Мельник, провідник Бандера, чи ген. секр. Лебідь. Тільки боєві закони та Верховний Суд може Організацію врятувати перед зрадниками. Ось так повстав провокатор Барановський — проти власної волі, зраджений владозлодієм у проводі. Коли б відновити біг світа та поставити справи так, як вони стояли на початку, тоді Роман Барановський не вступив би до УВО-ОУН під проводом дезертирів. Це само відноситься до мене, то само до всіх боєвиків, крім балакунів, які здобули коштом крові борців „славу” та з піднесеною головою на „світ божий” поглядають.

Уявім собі монастир, до якого вступають охотники на монахів і по якімсь часі бачуть, що це не монастир: іх ігумен — це не ігумен, а ошуканець-властитель готелю з „ліпшими” паннами. Тепер вони поділяться на 3 часті: одні заберуться та вступлять до правдивого монастиря, інші повернуться домів, а ще інші остануть в готелі, забувши свою ціль. Подібно мається справа з підпіллям, на чолі якого стоїть дезертир.

Всі конфіденти, сипачі укр. підпілля — це ледача робота дезертирів на чолі підпілля. Якщо б тут були боєві залини, тоді жаден балакун не хотів би належати до підпілля або керувати ним зі заграниці. Тоді таке підпілля було б узброне та сильне, а так ми маємо тільки безоборонне підпілля, яке мимо своєї жертвенності є великою втратою для укр. народу.

Маємо два роди ледарів: перший рід — це такий, з якого є легкий перехід до чесного життя; є однаке вчинки, з яких нема повороту до чесного життя. Андрій Мельник та Євген Коновалець під Мотовилівкою доконали страшного вчинку, вони там були на услугах — свідомо, чи несвідомо — Росії та Польщі. Ці мілюнові втрати укр. народу, жертви голоду, створеного москалем, 1933. р., всі зрадники ітд. є наслідки їх ледачої роботи. Їх совість гризли та гризуть міліони пошкодованих українців і, якщо б вони були вступили на чесну дорогу, вони скоро збожеволіли б. Щоб жити, вони мусіли задержати в своїй душі ці сили, які різали укр. вояків під Мотовилівкою, звідси зрада Коновалця супроти мене, супроти інших членів Організації. Ці два апостоли зради зничили укр. державу, а пізніше укр. підпілля.

Степан Бандера написав З грубі книжки п. н. „Чистка”, в яких подав обширніше про ледачу роботу Коновальця. Цієї книжки сьогодні не можна дістати, бо Степан Бандера пішов його слідами. Укр. Трибуна в Мінхені 1948. р. на сміхалася зі Степана Бандери: „Легендарний Бандера іде слідами Небощика Коновальця”.

Я подаю короткий начерк боєвих законів та Верховного Суду, яких головною ціллю є унеможливити в будучині Роздор через переслідування шкідників на провідних становищах укр. підпілля.

Завданням Верховного Суду та Боєвих Законів в ОУН є не допустити до злочинів тимчасових людей на провідних становищах супроти членів та укр. народу. В кожнім товаристві, установі, чи державі є закони, які управильнюють працю цих установ, інакше вони впали б також жертвою ледарів, які зчинили б в них Роздор. Тільки ледар не терпить законів, бо він не хоче жити з праці власних рук, а з людей. Ніхто не здав іспиту на провідника та ніколи не здасть, бо становище провідника вимагає праці та чесноти, а не авторитету. Зідси кожен утікач на провідному становищі тратить це становище з хвилиною його залишення або тоді, коли попав до в'язниці. Коли він не залишить удержанувати зі заграниці зносин з підпіллям, тоді його треба судити як провокатора на смерть. Який зміст душі такого утікача? Він є тхором. Доказ: Чи відважний член ОУН буде утікати за границю? — Ні, він не втече. Яким душевним змістом є заповнений утікач з ОУН? — Половим (сексуальним). Через перебування у в'язниці наступили в його душі основні зміни — з борецького в полове життя: хоче половово проявлятись на кошт грошей ОУН, бо чус відразу до праці, з якої міг би дати удержання собі та своїй жінці. Такий утікач дозрів на зрадника, провокатора. Душа революціонера на еміграції — це сточище підлоти, жертвою якої падають ті молоді українці, які такому ледареві вірять. Головною зброєю такого ледаря є довір'я, яке він старательно викликати до себе. Роздор народило зраджене довір'я. В державному житті ніхто не керується довірям до людини, яка доконує ледачих вчинків, — її карають закони на смерть або до в'язниці. Провинився вождь, провідник, ген. секретар чи отаман, — його треба усунути зі становища та прикладно покарати, інакше він буде дальше мордувати членів ОУН до спліки з ворогом.

Це об'єднання є живе, що карає безпощадно своїх провідників за злочини. Мудре об'єднання ніколи не бере на себе гріхів своїх провідників, бо задля цих гріхів воно завмерло б. Сьогодні кожен може бути провідником держави, себто кожен пересічний чоловік; провідник — це господар в державі, а не учений. Карло Великий не вмів писати ані

ані читати. Всі європейські королі, цісарі та царі — це з правила своєю вартістю нижчі вартості пересічного громадянина, іхнього підданого. Це тільки ледар на провідному становищі поширює про себе різні поголоски, а саме, що він є „геніяльним”, „великим” або „легендарним”. Чесний чоловік на провідному становищі забороняє поширювати про себе надмірні похвали, бо інакше він став би злодієм чужої праці.

Кожного чесного чоловіка, охочого до суспільної праці, треба поступенно допустити до всіх становищ суспільного життя. Чим більше буде в ОУН досвідчених провідників, тим ліпше для нас. Владозлодій в ОУН, вкравши провід Організації, поставив границю такому охочому до суспільної праці, — зробив собі з нього слугу. Коли цей зауважить це, тоді він з обуренням перестає працювати або закладає свою групу.

Панцирняне життя витворило в нас 2 роди людей: 1) загал українців є дуже скромний та уступчивий — це Маса; 2) яких 2% — це найдухи, які ставлять завсіди справу „принципово”: або вони стануть провідниками, або зачнуть колотити. Провідниками вони хочуть стати тому, щоб дану установу обкрадати. Наш неуспіх за останніх 6 віків треба завдячувати цим найдухам. Якщо не вдасться нам намовити Масу, щоб перестала бути Масою та почала ніщити найдухів на власну руку, — тоді нам нема пощо пориватися до будови укр. держави. В році 1087. Ярополк ішов з Волині походом на Галичину; його убив Нерядець і на цьому закінчилася війна. Скільки тисячів укр. народу було б впало, якби не борець Нерядець? Коли читаємо про княжі міжусобиці, то бачимо ясно одно: брак Нерядців спричиняє, що народ сам себе вирізує задля ледарів на провідних становищах. Роздору не було б, якби який Нерядець був забив Мельника або Бандеру.

Верховний Суд складається з вибутих членів укр. підпілля та знаних зі своєї чесноти українців, які ніколи не належали до підпілля, по половині. В його руках є вся влада в ОУН, яку він кожноточно передає проводові підпілля та яку він може кожної хвини відібрати без вияснення.

Завданням Верховного Суду є слідкувати за діяльністю людей в проводі підпілля та безпощадно карати їх за злочини супроти членів підпілля та укр.народу.

Верховний Суд може бути в Україні або заграницею, залежно від умовин. Всі становища в ОУН є неоплачувані: нема грошей на узброєння укр. народу, не то на урядників. Проводові ОУН не вільно буде робити жадних зборок: зборки і гроші будуть під зарядом В. С. Кожен член підпілля буде діставати поміч від В. С., якщо не має власних засобів до життя. Безкорисність члена ОУН — це головна ю-

го душевна підпора в боротьбі з ворогом; коли він узяв гроші від Організації, це кінець його ідейності.

За границею невільно буде основувати клітин ОУН. Це є образою для борця, коли заграницею дезертири стоять на рівні з ним. Кожен член, який втік з поля боротьби (України) заплатить дезертирський окуп у висоті 100 одиниць валюти тої держави, в якій знайшов собі пристановище. УВО-ОУН-УПА ніколи нікого не висилали за границю та ніколи не вишлють, бо це було б зі шкодою для них та укр. народу. Доказ. Хай вишло укр. підпілля свого представника за границю. Державі, в якій він знайшов собі пристановище, буде дуже легко зробити собі з нього свого агента, бо на такого представника зголоситься завсіди підпільник, який вже втратив охоту до боротьби — значить, матеріял на зрадника. Зрештою, нащо ОУН здалися представники за границею? Там є повно здібних та чесних українців, які ліпше поведуть укр. справу перед чужинцями і з яких буде чужинцям тяжче зробити собі агентів. Значить: Коновалець, Мельник, Бандера, Лебідь — це самозванчі представники ОУН-УПА, це п'яте колесо при возі; їх ніхто не висилав за границю, як рівно ж мене ніхто не вислав — я пішов „слідами небоща Коновальця”.

На тих всіх, що, перебуваючи за границею, побирали гроші від УВО-ОУН-УПА, буде наложена кара смерти за крадіжку організаційних грошей та наказ звороту цих грошей до В. С.

На Роздор працюють 2 складові сили: злодії ОУН на провідних становищах та агенти чужих держав.

За дезерцію провідник ОУН-УПА дістас стільки рази кару смерти, скільки членів він мав під свою рукою.

Кожне військо карає на смерть дезертира; УПА каже, що вона є військом. Я проголошу від її імені кару смерти для Андрія Мельника, Степана Бандери, Миколи Лебідя та Борвця-Тараса Бульби за їх дезерцію. Коли мене спитає, чи я маю уповажнення від УПА, тоді я відповім: карати дезертирів є обов'язком кожного українця без окремого уповажнення.

Кожноточно, коли зайде спір, хто має бути провідником ОУН, — тоді про це буде рішати загал членства ОУН або В. С. В підпіллі нема спору за провід — там шукають охотників на провідні становища, там з часом на кожного „жадоболюбного” приходить черга. Шкамбара плакав, коли я на його довгі переконування відмовився від праці в ОУН в 1943. р. (Через неувагу забився з мп). Я не міг приняти його предложення, бо мені грозить під такими провідниками як Мельник-Бандера стати провокатором.

Спір за провід в ОУН це дезертирський спір: його легко рішити чесним способом. І я роблю спробу: я даю на-

каз від імені ОУН-УПА Мельникові, Бандері, Лебідеві Боровцеві, їх референтам та тим, що за границею удають революціонерів, щоб повернулись з дезерції на укр. землю та перебрали ці становища, які після їх думання їм належаться, а я від імені ОУН-УПА їм признаю. Цей наказ вони мають виконати до 1. січня 1955. р. Якщо вони його не виконають, тоді це буде доказом їх від'ємної вартості для їх найбільших прихильників. Якщо б вони його виконали, тоді я піду їх слідами. З оставших членів треба зробити одно об'єднання та включити його в укр. світовий союз до творчої праці: закладати Н. Доми, школи, церкви, кооперативи, укр. університет ітд. з одинокою ціллю рятувати українство від загибелі серед чужого моря. За ці гроші, що їх проїдають дезертири-владозлодії, можна на 100% осягнути повищу ціль.

Члени проводу ОУН не будуть носити жадних приналежників в роді вождь, провідник, ген. секретар чи отаман. Принализники б'ють сильно підпільника по голові. „Мамо, я вже комісар”! — писав один українець-комуніст в листі до своїх родичів з в'язниці у Равічі, будучи передовиком на келії. „Де є школа старших командирів?!” — знаний жарт на укр. новобранця в сов. армії. То, що большевики пишуть про боротьбу з „буржуазними націоналістами”, це відноситься тільки до заграницьких дезертирів-владозлодіїв ОУН, які дійсно стали буржуями без відома загалу членства ОУН. кожен владозлодій є буржусом, незалежно від його „визнання” — ідеалістичного, чи матеріялістичного: чи він є „великим Сталіном”, Маленковим, чи нашим самозванцем бандером-мельником. Владозлодія не змінює жадний світогляд.

ОУН не буде уладжувати жадних поіменних списків своїх членів, чи творити ліги б. укр. політ. в'язнів, або упістів. Всі списки, які робив Коновалець, Мельник, Бандера, Лебідь попали в руки ворогів — тисячі членів УВО-ОУН-УПА заплатили за це своїм життям.

В Krakovі 1940. р. була ліга укр. політ. в'язнів; гештап забрало списки і після адрес на цих списках виарештувало всіх членів ліги, засадивши їх до лягру на смерть. Списки є потрібні завсіди провокаторові в проводі, а ніколи проводові ОУН. 1940-41. рр. були масові арештування членів ОУН різночасно по районах різних областей України — значить, провокатор в проводі при помочі поіменних списків видав тих членів в руки НКВД. 1941. р. Бандера-Лебідь зарядили поіменний список членів ОУН; 1946. р. треба було розв'язати ОУН у Львові, бо всі члени були розкриті списками та Роздором. Жадні списки укр. Дивізії, бо НКВД вивозить родини членів ОУН-УПА, Дивізії на Сибір. Жадного списка не можна переховати перед НКВД.

Коли хто закине членові ОУН, що він є конфідентом, провокатором, не доставивши на це доказу, буде покараний на смерть як провокатор. До доказу, що хтось є зрадником, вистарчає доказати, що діяльність даної особи виходить на користь НКВД, а на шкоду укр. народові. Напр. Роздор є доказом, що Мельник, Бандера, Лебідь є на услугах НКВД, бо при помочі Роздору вони розкрили всіх членів ОУН, видавши їх десятки тисяч на смерть, а їх родичів на Сибір на голодну смерть (1947-50. рр. вивезено зі зах. укр. земель 500 тисяч українців — Шанковський).

Членові ОУН буде прислуговувати невигасаєме право виклику на двобій для добра укр. народу кожного того, що наразив його честь на ганьбу народної зради. Такий двобій буде полягати на тому, що учасники його не будуть битись між собою, тільки кожен з осібна піде на ворога та його уб'є; бо яка була б нам користь, якби вони бились між собою? Той, що не прийме такого двобою, буде суджений як провокатор

Без В. С. невільно забити члена ОУН або якогобудь українця.

Коли є докази, що хтось є конфідентом-сексотом, тоді йому предкладається убити стільки ворогів, скільки він видав українців, або поповнити самагубство. Ті убийства конфідентів, які робилися за Коновалець, були під кличем: провокатор у проводі, щоб здобути собі довіря, „відкривав” конфідентів, яких тільки для цієї цілі постаралась йому польська поліція. — відкривав і посылав боєвика ОУН на „замах”. Так згинув Бережницький, учень 8. кл. гімн. Малої Дух. Семинарії, який не належав ані до ОУН, ані до Пластву — звідси не представляв жадної небезпеки для ОУН. Було тільки підозріння в рогатинців на нього, але не було доказу. Провокатор у проводі поширює поголоски про різних людей, що вони є конфідентами, щоб цим відвернути увагу від себе. Напр. Баaranовський поширював, що Головінський був польським конфідентом, тоді, коли цього видав польській поліції, яка Головінського без суду розстріляла під Бібркою, а в Сурмі мабуть той сам Баaranовський нарікав, що у Львові така брехня була поширенна про комandanта УВО. Баaranовський поширював брехню, що Коссак був конфідентом, а в очі з ним удавав його сердечного друга (Коссак). По нападі під Бібркою Баaranовський не міг відшукати третього учасника нападу, Максим'юка, що він робить? Він пускає поголоску, що Максим'юк є конфідентом, який видав учасників нападу польській поліції. Коли ця поголоска донеслась до Максим'юка, він вийшов з укриття та зажадав від Баaranовського суду. Баaranовський як предсідник суду боронив Максим'юка і очистив його від закиду конфідентства. Максим'юка тепер легко бу-

ло арештувати польській поліції. Всі три учасники нападу сидять у в'язниці, але жaden з них не признається. Поліція б'є, топить у воді Дачишина, так що цей підрізує собі жили, але до вини не признається. Тоді Барановський пише протокол та підписує прізвищем Максим'юк. Дачишин взяв це за „всипу” і признається. Тепер признається Максим'юк, тільки Книш до нічого не признається. Вироки: Дачишин — кара смерті (по 2 роках чекання замінено на 20 років в'язниці), Максим'юк — 15 років в'язниці з тавром сипача, Книш — 8 років. Дачишин, Максим'юк стали у в'язниці смертельними ворогами; ходило — хто читав скоріше чио „всипу”. (Мигул).

Федина поширював поголоски, що студенти Б. та Х. є „підозрілими типами”, хоч вони не належали до ОУН та з тої причини не представляли небезпеки для ОУН.

Мати провокатора в проводі ОУН, це головна ціль наших ворогів. Тільки провокатор в проводі представляє суттєву небезпеку не тільки для укр. підпілля, але для цілого укр. народу. Звідси важність Б. Суду, бо інакше ми всі є в руках провокатора, який на зовні уходить за найбільш довірену особу. Провокатор не має душі (совісти), тільки порожнечу, в якій сидить „підповідач” (чужа поліція); що такий підповідач йому накаже, він це зробить під позором найвищого патріотизму. Провокатор Барановський був арештований в кожній справі і завсіди „викручувався”. Всі ставили на нього, як на 100% певного члена Організації.

Ціле підпілля від голови до стіп, себто від проводу до звичайного члена, буде закрите. Коли провідники укр. підпілля (ОУН-УПА) виявили себе за границею та явно скрізь зі своїми референтами виступають, тоді не може бути мови про якебудь закриття перед ворогом цього підпілля; бо це підпілля видали та тягло видають ці провідники — наявні зрадники. Доказ. Припустімо, що це я стою на чолі ворожої поліції в боротьбі з ОУН. Доки я не знаю прізвищ її провідників, доти я ходжу в темряві; коли я знаю, хто стоїть на чолі укр. підпілля, тоді я буду знати характер діяльності цього підпілля. По прізвищах я пошукаю собі конфідентів серед їх родин, а чесних їх кревняків вивезу на Сибір ітд. При помочі конфідентів я розкрию всі „шляхи” з проводу до низів. Цього всього я не міг би доконати, якби я не знав людей з проводу. Значить: Коновалець, Мельник, Бандера, Лебідь — це головні розкривачі укр. підпілля. Вони видали на Сибір свою найближчу рідню, а в далішому ціле підпілля. Всі революціонери за границею мусять уступити хобі з чисто конспіраційних причин.

Богато ще є інших причин, чому в підпіллі не сміє себе ніхто розкрити. Берім людей з проводу: коли провідник підпілля (Мельник, Бандера, Лебідь) виявляє себе за гра-

ницею, тоді він стає злодієм праці всіх членів цього підпілля — вся слава „спливає” на нього, викликаючи обурення та заздрість в ченів підпілля.

Члени укр. підпілля присягають на Босві Закони та вірність Верховному Судові; присягають на то що не втечуть з поля боротьби за будучину укр. народу та що будуть вірні до смерти Правді та укр. народові.

Мовою ОУН буде українська мова, а не чужомовне язичіс. Ці всі чужі слова в ОУН є тільки на то, щоб балахуни мали причину бути в Організації — стали пояснювачами їх — „ідеольогами”.

Кара смерти на того, що поривається висилати на замах, сам не доконавши жадного.

Злого наказу невільно виконувати, бо його може свідомо видавати ворог за посередництвом провокатора.

Ціль кари не є пімста, тільки поправа шкідника. Кара задоволяє пошкодованого, та дає можність шкідниківі поправитись. Коли ОУН не буде карати шкідників у проводі, тоді від неї відходитимуть члени або будуть творитись численні групки під шумними назвами, — тоді прийде кінець укр. визвольним змаганням, бо тут діє душевний закон: покаравши шкідника, в душі пошкодованого є важними дальше ці причини, що пхають людину до боротьби за свій нарід. Мою душу можна воскресити тільки відповідною карою на Коновалця та забороною робити йому Академії.

Дальше я не йду, бо і так це неможливо одній людині уложить босві закони для укр. підпілля. Треба скликати З'їзд укр. діячів і на цьому З'їзді довести до єдності в укр. підпіллі через запровадження відповідних боєвих законів та створення Верховного Суду.

Кожну силу можна звести до зера. Звичайно 2-3 парами коней можна в лісі кожен віз, наладований дровами, витягнути з кожної дебри в пізну, морозну осінь. Можна доказати, що тих 6 коній не зрушать порожного воза на гладкій дорозі, коли ми їх поєдиночко попричіпляємо з різних сторін воза та дамо погонича на кожного коня; тоді коні на наказ погоничів тягнуть з цілої сили віз у різні сторони — і віз стойть на місці. Також силу кожного народу можна звести до зера, себто такий нарід не буде мати жадного значіння у світі. Український нарід не мав жадного значіння в II. світовій війні і він не має тепер не тому, що ми не маємо сили, — противно, в нас є велика сила! — але тому, що ми слухаємо наказів погоничів-ватажків Роздору або як не слухаємо, то мовчки приглядаємося їх ледачій роботі. В зах. Європі на вибір державних провідників назначається тільки один день — в нас спір за провід іде вже 15 років! А ми любимо твердити, що ми належимо до зах.

европейської суспільності (цивілізації-культури. Хто тут завинив? Тут не завинили Андрій Мельник, Степан Бандера, Лебідь Микола, Боровець з їх слугами-„референтами”, — бо таких ледарів має кожен європейський народ — а ми завинили: ми виявилися тим ледачим багном, на якім змогли проявитись ці ледарі без покарання. В гімназії професори мали спокій від них, бо ці записували до своїх нотесів їх пильність-осяги в науці та карали за всякі промахи. Подібно був би спокій від них для укр. підпілля, якби тут був такий професор-Верховний Суд та нотес-Боєві Закони. Ледар тільки частину поносить вини за свої злочини, а решту поносить ціла суспільність. Доказ. Беру Степана Бандеру: син священика, відраза до фізичної праці, зі свого фаху не може жити за границею, битися за укр. народ — давно він стратив охоту, що іншого йому лишається, крім зради? Він без жадної умови з німецьким урядом ужив ОУН по німецькій стороні та спричинив цим нам яких 5 мільйонів непотрібних втрат (Україна мала втрат 10 мільйонів), бо нас били: москалі палили по в'язницях, німці розстрілювали, а польські банди мордували безоборонне укр. населення. Як повинно було бути? Коли німці нам нічо не дають, тоді я даю наказ ОУН в нічому не помагати німцям — хай звірі самі ріжуться. Очевидно, я не смію бути на їх території, бо за такий наказ вони зроблять мені кінець. Таким наказом я уникну глупої боротьби з поляками, москалі при відступі не будуть мордувати українців по в'язницях, а німці будуть мати над чим подумати та може проясниться в їх дурній голові „вищої раси” дозволити на будову укр. держави. Це так, як з дівчиною: коли дівчина мудра, то вона не підпускає заблизько парубка (кавалєра), щоб його змусити до женячки; коли дівчина „щира”, тоді вона не виходить заміж, а парубки-„використувачі” ще за її добре серце насміхаються з неї.

То, що я сказав про Бандеру, воно відноситься також до Мельника, Лебедя та Боровця — вони були і є на услугах наших ворогів, незалежно від цього, чи вони удержануть з ними зносили або побирають за свою роботу від них заплату чи ні. Вони звели нашу справу до зера, вони виявили при помочі сварні за провід ціле підпільне середовище: нема такого українця зі зах. укр. земель, якому б вони не розстріляли руками НКВД когось з родини або не вивезли на Сибір. Роздор — це геніяльна видумка НКВД, а вони сексоти проти власної волі. Це не тільки Мельник, Бандера, Лебідь чи Боровець хоче бути провідником укр. народу, чи підпілля: провідником хоче бути кожен працівник. Значить, треба дати нагоду кожному працівникові заняті на якийсь обмежений час провідне становище, як це є в зах. Європі. ЗДА мають 160 міл. населення, а в них ніхто самозванчо

не творить президентів, а вибирає все населення в означений день. Цей добрий звичай треба завести в укр. підпіллі та УНРаді, інакше наша справа побудови укр. держави опиниться в руках ворогів цієї держави.

На Січі що року на Н. Рік був перевибір старшини; вибраного кошового Зaporожці обмазували болотом, щоб не вивищався понад загал; сьогоднішнього „кошового” в підпіллі треба б купати в каналі...

Ці справи, які я порушив у своєму Зверненні, не є доказом нашої меншевартості: скрізь, де нема контролі, відбуваються надужиття, злочини. Коли ми створимо контрольне тіло над провідниками, тоді ми перестанемо бути зером — з нами зачнуть числитись чужинці. Провід — це не батько народу, тільки дитина, яку треба держати в карбах, якщо з неї має вирости корисна для суспільності людина. Промахи людини можна недобачувати тільки до певної граници. У Винниках стався такий випадок: мати лишила 15-літню доночку на полі при праці; її заскочив якийсь молодий чоловік та серед завзятої боротьби насиливав; ця молода, гарна дівчина стала проституткою і мати вигнала її з дому. „Перед Богом я буду відповідати за одну дитину, а коли я її не вижену з хати, тоді відповідатиму за три” — боронилася ця мудра мати перед людьми (мала троє дітей). Бачимо, ця мати не боялася виявити злочину своєї доночки, бо цього вимагало добро оставших дітей. Таксамо нам не треба боятись заговорити про злочини Коновалця, Мельника, Бандери, Лебедя та Боровця, бо цим ми рятуємо борців укр. підпілля від зради: хай вони висилають післанцями свої мами, а не членів ОУН, і не до Львова, а на Сибір. Уже на чужині не можна уладити одною громадою свята, бо ці ледарі не дають...

Який вихід з цього положення?

В житті лучаються обставини, серед яких наказувати громаді є обов'язком кожного того, хто бачить небезпеку. Напр. при війську, коли ворог підкрався близько, ніхто його не зауважив, крім звичайного вояка, а нема часу, щоб повідомити командира частини, тоді цей вояк командує генералам, полковникам, сотникам ітд. — і всі виконують його накази, бо так наказує військовий правительник.

Я хочу скористати з того доброго звичаю — може мені вдастся знищити за його поміччю Роздор — я спробую, може мене послухають: я всі накази виконував якслід.

В ім'я добра Українського Народу та будучої укр. держави я наказую: Красівій ОУН в Україні зірвати всі зв'язки з Андрієм Мельником, Степаном Бандeroю, Миколою Лебедем та взагалі з революціонерами за границею, тому що вони видали і даліше видають таємниці підпіл-

ля — при помочі сварні за провід вони видали всіх членів ОУН в руки НКВД, розкривши їх підступно;

Запровадити Верховний Суд та Боєві Закони, які охороняли б провід ОУН-УПА перед дезертирами, зрадниками, злодіями та іншими ледарями;

Членам ОУН-УПА на чужині здіржати всяку діяльність до того часу, доки не повстане Верховний Суд, який переведе поновне об'єднання всіх груп, розбитих ватажками Роздору, на основі виборності та зміни членів проводу що року;

Уладити З'їзд представників укр. церков, наукових, освітньо-господарських установ, Пласти, СУМ-у, УВО-ОУН-УПА в тій цілі, щоб уложить Боеvі Закони та Верховний Суд для укр. підпілля; зробити суд над Андрієм Мельником, Степаном Бандeroю, Миколою Лебедем та Боровцем-Тарасом Бульбою за їх злочини супроти цілого укр. народу. Якби вони на такий З'їзд не хотіли явитись та зізнавати під правдомовний прилад, тоді треба судити їх позаочно, висліди слідства оголосити в часописах.

Скликання З'їзду передаю я в руки Їх Ексцептенції Архиєпископа Бучка, проф. Северина Лелицького, Голови Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка, Ректора Українського Вільного Університету та Голови Українського Конгресового Комітету ПА — найпізніше до 1. січня 1955. р.

Без упорядковання відносин в укр. підпіллі є неможливо побудувати укр. державу, яка, якби навіть повстала, буде мати кілька підпольних організацій, які знищать цю державу в новій Мотовилівці.

Ті, що цього наказу не послухають, доконають велико-го злочину супроти своїх синів — зради так, як це сталося з о. Барановським, який вирікся свого сина-прокуратора, замість вперід дослідити, чиими свіддами його син пішов, а то міг врятувати ще другого сина від зради; ті члени ОУН-УПА, які не послухають цього наказу, стануть наявними сексотами наших ворогів. Чоловік чести не поступає незгідно зі своїм поглядом: кожен знає, що Роздор — це наша загибель, так чому брати участь в шкідливій для укр. народу справі?

Тепер я вертаюсь знов до своєї особистої справи.

Я викликало Андрія Мельника на двобій для добра укр. народу. Підстава. Він засівся на моїх ненароджених синів 4. точкою Декальогу, яка тепер так звучить: „Не завагаєшся виконати навіть найбільшого чину, коли цього вимагатиме добро справи”. Маємо два роди найбільших чинів: добре і зло. Чому А. Мельник поставив цю справу загально, коли її не можна молодому (і не тільки молодому!) чоловікові так ставити? Що значить для „добра справи”? Чисі

справи? А. Мельник лишив собі вільну руку, щоб руками моїх синів доконувати брудних вчинків або взяти їх в за-сідку, як це зробив Коновалець зі мною.

Я викликаю на двобій для добра укр. народу Степана Бандеру, який у в'язниці пояснював мою справу з ком. Юревичем незгідно з правдою і цим наразив мою честь на неславу. Свідки: Мигаль Підгайний.

Я викликаю на двобій для добра укр. народу Миколу Лебедя, який знайшов заяву, підписану прізвищем Куц, а в якій стояло, що підписаний годиться співпрацювати з НКВД; це вистарчало для Лебедя, щоб поширити про Куца поголоску, що цей був конфідентом НКВД. Де Куц? — Замордувало НКВД. Який доказ Лебідь має, що це підпис Куца? Або: ЩО, як він поступив після Декальогу? Хто тоді є провокатором?? Лебідь Микола засівся на моїх синів Декальогом і за це я викликаю його на двобій.

Реченець до приняття виклику є до 1. січня 1955. р. Я цим створив їм почесний вихід з положення.

Я також домагаюся, щоб мені Українське Громадянство уможливило зізнавати перед правдомовним приладом, де б я повторив все, що я тут списав: тоді брехню Соханьского можна використати для боротьби з польським дезертиромським урядом в Льондоні, який підбурює поляків до походу на Львів, щоб там знову поліційні собаки-Соханьські проводили своє ледаче ремесло.

Кінець

Укр. гасописи проситься о гастинний або повний передрук
Звернення.

